

Wiesława WERNEROWA

**OPISY PARAFII DEKANATU AUGUSTOWSKIEGO
Z ROKU 1784**

WSTĘP

Opisy parafii dekanatu augustowskiego z 1784 r. stanowią publikację kolejnego fragmentu (tomu) z zachowanego 12-tomowego rękopiśmiennego zbioru opisów parafii polskich z końca XVIII w., obejmującego część diecezji wileńskiej¹.

Tom dekanatu augustowskiego, podobnie jak knyszyńskiego, zawiera obok samych opisów robionych przez plebanów w odpowiedzi na wydaną rozporządzeniem prymasa Michała Poniatowskiego ankietę również szkice parafii i wyciągi z opisów sporządzone później do map szczególnych województw K. Perthéesa². Tylko te dwa tomy w zachowanym zbiorze mają dodatkowo wklejone karty, które stanowią uzupełnienie rękopiśmiennego dzieła Perthéesa *Geograficzno-statystyczne opisanie parafii Królestwa Polskiego z lat 90. XVIII w.*³. Pozostałe tomy zbioru takich szkiców nie mają⁴.

Teksty opisów parafii dekanatu augustowskiego przygotowano do druku zgodnie z *Instrukcją wydawniczą dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, Wrocław 1953. Częściowo zmodernizowano pisownię i ortografię, zachowując jednak właściwości stylu i języka. Dodano i poprawiono interpunkcję, usunięto duże litery z wyrazów pospolitych. Ujednolicono pisownię formuł grzecznościowych, jak JOP, JXX, JKMcI, Jmci itp. W nawiasach [] podano wyrazy uzupełniające tekst, a [...] oznacza tekst nieczytelny. Natomiast teksty wyciągów nanoszone obok szkiców parafii pozostawiono w nie zmienionej formie skrótowej, modernizując tylko w niewielkim stopniu pisownię (np. mieysca – miejsca, iezioro – jezioro) i dodano kropki zamiast np. dwukropków. Czytelność tej części źródła umożliwia porównanie ich nie tylko ze szkicami, ale również objaśnienie rozwiązanych skrótów wspólnych, powtarzających się obok wszystkich szkiców oraz niezbędne wyjaśnienia w przypisach.

W zakresie nazewnictwa sieci osadniczej i rzecznej, podobnie jak w tomie dekanatu knyszyńskiego, zastosowano objaśnienia w przypisach głównie przy opisach parafii, ponieważ teksty wyciągów kartografa zawierają odpisy nazw, z małymi tylko wyjątkami, w tym samym brzmieniu. Przypisy dotyczą tych miejscowości

i rzek, których nazwa współczesna różni się od zapisu w źródle lub są to nazwy nie istniejące czy też trudne do ustalenia. Przy nazwach geograficznych i nawiasach pozostawiono pisownię źródła z „o” zamiast „ó”. Brzmienie współczesne nazwy miast podano według *Wykazu urzędowego nazw miejscowości w Polsce*, Warszawa 1980 oraz mapy 1:100 000.

Oprócz objaśnień w zakresie nazewnictwa dodano w przypisach skorygowane z mapą współczesną kierunki położenia miejscowości, błędnie lub niedokładnie określone przez plebanów.

Szkice są odręcznymi rysunkami edytorce w zbliżonej skali 1:1.

W. Wernerowa

PRZYPISY

- 1 *Opisanie Topograficzne Dekanatów w Królestwie Polskim z roku 1784 przez Plebanów Parafialnych uczynione. Tom XX - Dekanat Augustowski*, RKP. Centralna Biblioteka Naukowa AN w Kijowie, sygn. I 60009.
- 2 Por. *Opisy parafii dekanatu knyszyńskiego z 1784*, oprac. W. Wernerowa, w: „*Studia Podlaskie*”, t. 1, Białystok 1990, s. 99-205. Tamże wstęp omawiający genezę osiemnastowiecznych opisów.
- 3 Rękopis również w Kijowie, sygn. I 5975.
- 4 Por. *Opisy parafii dekanatu grodzieńskiego z r. 1784*, oprac. W. Wernerowa, w: „*Studia Podlaskie*”, jw.

Objaśnienia skrótów powtarzających się w zapisach kartografa obok szkiców parafii:

w. – mila wielka (8238)*, np. 1.^{w.} = 1 mila wielka;

d. – mila duża, czyli wielka, np. 1 1/4^{d.} = 1 1/4 mili dużej;

mier. – mila mierna, czyli średnia;

srze, srzed., śred. – mila średnia (96740 m), np. 1 srze. = 1 mila średnia;

m. – mila mała (5703), np. 1.^{m.} = 1 mila mała;

kro., kr., krok. – kroki;

mied., międ. – między;

zim. – zimowy;

let. – letni;

zach. zim. – południowy zachód;

zach. let. – północny zachód;

wsch. zim. – wschód zimowy;

wsch. let. – północny wschód;

znak [pełni funkcję myślnika

cyfry przy niektórych miejscowościach oznaczają prawdopodobnie liczbę dymów,

np. w parafii augustowskiej 56 Biernatki

* Dane o długości mili podaje E. Stamm, *Miary długości w dawnej Polsce*, „Wiadomości Służby Geograficznej” 1935, z. 3, s. 374-376.

Opisanie Topograficzne Dekanatów
w Królestwie Polskim z r. 1784
przez Plebanów parafialnych uczynione,
Tom XXII – Dekanat Augustowski
[Rkps. Bibl. AN w Kijowie, sygn. I 6009]

[karta okładki tomu]

XXII. Dekanat Augustowski
1784

Parafie:

1. Augustowska	1	karta
2. Bargłowska	9	karta
3. Dobrzyniewska	17	karta
4. Dolistowska	25	karta
5. Goniądzka	31	karta
6. Jesionowska	41	karta
7. Karpowiczowska	47	karta
8. Rajgrodzka	51	karta
9. Trzciańska	59	karta

Serwy w Litt⁹ w ekonomii olickiej JKMcI, między północnym i wschodem letnim cztery mile małe.

Szczerba dwór JKMcI w ekonomii olickiej, na północ zimową milą wielką.

Studzieniczna kaplica filialna do kościoła augustowskiego parafialnego należąca, na wschodzie letnim milą wielką.

Twardy Róg w Litt⁹ straż łowiecka JKMcI w ekonomii olickiej, między południem i wschodem letnim milą wielką.

[3] **Turowka**¹⁰ przedmieście augustowskie, między zachodem i północnym milą wielką.
Uścianki JWPi Rostkowskiej Generał. Wojsk. Koron., między zachodem i południem zimowym¹¹ milą małą.

Upartowo straż cella Litt⁹ i łowiecka karczma skarbową, między północnym i wschodem letnim 1000 kroków od kościoła parafialnego augustowskiego.

Woyciech¹² rudnia w Litt⁹ w ekonomii olickiej JKMcI, między wschodem i północnym zimowym milą mierną.

Zarnowo¹³ przedmieście augustowskie między zachodem i południem zimowym pół mili mierne.

2-do

od tego parafialnego kościoła kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Lipsk kościół parafialny w województwie trockim, powiecie i dekanacie grodzieńskim, w ekonomii JKMcI, na wschód letni¹⁴, mil sześć względem kościoła parafialnego augustowskiego.

Krasny Bor¹⁵ kościół parafialny tudzież Jmci XX Dominikanów, drugi w dobrach JW Chreptowicza podkanclerzego, między wschodem i południem letnim mil cztery wielkie.

Bargłow¹⁶ kościół parafialny w starostwie i dekanacie augustowskim, w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, między południem i zachodem letnim mil dwie.

[4] **Janowka**¹⁷ kościół parafialny w dobrach JW Pacow, w województwie trockim, w powiecie grodzin//skim, w dekanacie olwizkim, między północnym i zachodem letnim milą wielką.

Wygry¹⁸ klasztor i kościół WW OO kamedułów w powiecie grodzieńskim, między północnym i wschodem mil pięć.

3-tio

Miasta znacznie większe około tego kościoła augustowskiego są następujące:

Goniądz miasto grodowe w województwie podlaskim, w ziemi bielskiej, przy rzece Bobrze¹⁹, za wodami i błotami, między wschodem południem letnim²⁰, zimą prosto przez błota mil pięć, letnią dwanaście.

Raygrad miasto Mandeburga²¹ na zachodzie letnim²², odległe mil trzy miernych.

Grodno miasto stołeczne w Litwie, na wschodzie letnim²³ leży odległe mil dziesięć miernych.

4-to

Droga z Augustowa do Goniądza letnia, błotnista, kręta, kamienista, miejscami mosty i groble niewygodne.

Droga z Augustowa do Raygroda błotnista, przez brody i mosty, borem korzenista, miejscami górzysta.

Droga z Augustowa do Grodna błotnista, piaszczysta, borami korzenista, miejscami gacista i groble są niewygodne.

z Augustowa do Goniądza letnią drogą jazdy godzin najmniej dwadzieścia i cztery, zimową pięć.

z Augustowa do Raygroda letnią drogą jazdy godzin trzy, zimową zaś drogą za godzin dwie stanąć można.

z Augustowa do Grodna letnią drogą z popasem jazdy godzin najmniej dwadzieścia i cztery, dla złej drogi, zimową zaś za godzin 10 stanąć można.

5-to

Jeziro Sayno szerokie na 500 kroków, długie na mile, odległe od kościoła augustowskiego parafialnego na ćwierć mili, leży na wschodzie letnim²⁴.

Jeziro Długie szerokości na 300 kroków, długości na ćwierć mili, leży na północ od kościoła augustowskiego milą jedną.

Jeziro Necko, szerokie na kilkaset kroków, długie na ćwierć mile, leży między północnym i zachodem letnim, odległe na kilkadziesiąt sznurów geometrycznych.

Jeziro Białe mające z Neckiem komunikacją, szerokie na kilkaset kroków, długie na ćwierć mili, leży na północ²⁵ względem kościoła parafialnego augustowskiego na pół mili odległe.

Jeziro Studzieniczna korespondujące Białemu leży na północ²⁶, szerokie na kilkaset kroków, długie na ćwierć mili, odległe od kościoła na półtory mili.

Jeziro Serwy leży między północnym i wschodem, szerokie na kilkanaście sznurów geometrycznych, długie na mile, odległe od kościoła parafialnego augustowskiego na mil cztery miernych.

Jeziro Kolno ciągnie się od wschodu zimowego na południe, szerokie na 500 kroków, długie na ćwierć mili, odległe na mile.

Rzeka Neta płynie z północy na wschód²⁷, rozgranicza Koronę z Litwą, odległa od kościoła parafialnego augustowskiego na kilkaset kroków, wpada do rzeki Bobry płynącej pod Goniądzem.

Rzeczka Szczebra²⁸ płynąca z północy na zachód, szeroka na kilka prętów geometrycznych, odległa od kościoła parafialnego augustowskiego na mile.

Bagno znaczniejsze Zgniłka nie równej szerokości i długości, jednak najwięcej ćwierć mili, leży między południem i zachodem, odległe na pół mili.

Bagno Pogorzałka szerokości i długości na ćwierć mili, przez które jest mostek niewygodny, leży na południu.

[6] **Stawek** na rzece Necie z koryta teźże wypływający, należący do stta augustowskiego, leży między wschodem i północnym, od plebanii po lewej stronie o kroków kilkaset odległy.

Stawek na rzece Szczebrze w Litt^e w ekonomii olwickiej JKMci, względem kościoła augustowskiego parafialnego na północ, odległy na mile.

6-to

Lasu w parafii augustowskiej jest więcej aniżeli samego pola, szczególnie jednak poczawszy od parafii sąsiedzkiej janowskiej leżący między południem i zachodem letnim, ciągnie się nad rzeką Netą aż ku południowi, szerokości i długości na kilka mil. Najwięcej zaś się znajduje sosny, drzewa zdatnego do budowy, nieco olchy i dębiny. Nad samą zaś rzeką znajduje się najwięcej łąk błotnistych, które się ciągną ku południowi, w drugą stronę rzeki same zarosłe i krzaki poczynają się od południa a ciągną się aż do teźże parafii sąsiedzkiej janowskiej, położonej jako się wyżej namieniło numero 2-do.

7-mo

Młynów jest dwa, jeden do stt^a augustowskiego należący na Necie, drugi na Szczebrze, w ekonomii olickiej JKMci w Litt^e.

Rudniów jest cztery w Litt^e w ekonomii olickiej JKMci, piąta w stt^e augustowskim na rzece Necie, jako się wyżej namieniło 5-to.

[7] **Foluszów** jest dwa na dopiero wspomnianej rzece, drugi na Szczebrze w Litt^e w ekonomii olickiej JKMci.

8-vo

Drogi w tej parafii i trakty publiczne tak się opisują:

1. **Droga** do Krasnego Boru, gdzie jest kościół parafialny oraz trakt publiczny grodzieński, poczawszy od kościoła parafialnego augustowskiego na wschód letni²⁹, najprzód przeprawiwszy się przez most na rzece Necie, borem do Saienka miła, i tu się kończy parafia augustowska.
2. **Droga** do Wygier, gdzie jest klasztor WW OO kamedułów oraz kościół parafialny pod tytułem S. Maryi Magdaleny, graniczące między północnym i wschodem letnim, najprzód przez pomieniony most na rzece Necie przeprawiwszy się, potem borem samym nad jeziorem i drogą korzenistą, piaszczy-
stą, dolistą, dalej przez mostek na zatoce sporządzony, o pół ćwierci mili

odległy od Szczebry, przeprawić się potrzeba, wjeżdżając do Szczebry groblą i gaciskami, po tym przez most na ruczaju sporządzony, dalej otwartym polem do Nowinki, od Szczebry o ćwierć mili odległej, i tu się kończy granica parafii augustowskiej.

3. **Droga** do Studzienicznego, gdzie jest kaplica filialna do kościoła augustowskiego należąca, między wschodem letnim i północnym, gdzie przez wyżej wspomniany most przeprawiwszy się, dalej podjechawszy kilkadziesiąt kroków przez wzgórkę w lewą do rudni zwanej Woyciech miła borem, pod samą rudnią z góry przez mostek i groble przejechawszy, borem i drogą korzenistą o ćwierć mili od Woyciecha do Studzienicznego. Z tego zaś miejsca można się [8] przeprawić przez most na jeziorze sporządzony do Saienka, to jest do traktu publicznego grodzieńskiego ćwierć mili.

4. **Droga** do Bargłowa oraz trakt warszawski, gdzie jest kościół parafialny, położony między południem i zachodem letnim, z miasta wyjechawszy o kilkaset kroków przez brody, potem przez most na bagnie Zgniłka sporządzony, dalej gaciskiem niewygodnym kręto przez gościniec zwraca się w prawo na bór, gdzie o kilkaset kroków po lewej stronie widać Białebrzegi, to jest straż cełła litt^a JKMci oraz straż łowiecka, i tu się kończy parafia augustowska a zaczyna się bargłowska.

Droga do kościoła janowskiego oraz trakt [do] Królewca, względem kościoła parafialnego augustowskiego między północnym i zachodem letnim, za miastem o kilkaset kroków mościskami, gaciskiem niewygodnym, dalej piaskami o pół mile od kościoła parafialnego augustowskiego, i tu się kończy granica parafii augustowskiej.

Kościół augustowski parafialny i miasto z przedmieściami trzema i wioską nazwaną Uścianki JW Jmci Pani Rostkowskiej generał. wojsk. Koronnych w województwie podlaskim, powiecie brańskim, Inne zaś wioski, które rozgranicza rzeka Neta, w Litt^e w ekonomii olickiej JKMci, w województwie trockim, powiecie grodzieńskim.

Takowe opisanie parafii mojej podpisem
ręki własnej stwierdzam
X. Łukasz Franciszek Mateusz
Pleban Augustowski

[karta wklejona przed opisem parafii augustowskiej, zapisana dwustronnie, ze szkicem parafii na odwrocie]

[z lewej strony karty wykaz miejscowości z określeniem ich położenia – por. opis parafii w punkcie 1]

Parafia Augustów

Województwo Podlaskie
Ziemia Belska
powiat Brański

Miasto Augustów z przedmieściami trzema i wioską w wojew. podlas. inne zaś wioski, które rozgranicza Rz[eka] Neta w Lit.

218 Augustów

56 Biernatki przedmieście 1. [między]³⁰ pół. i zach. let.

- Białobrzegi 1/8 straż cełła w Xe Lit. oraz straż łowiecka skarbowa JKM wsch. i połd.
 - Budy alias Gliniszki w Lit. w ekonomii olickiej JKM między połud. i zach. zim. zim. 1/2 let. przez błota 1.³¹
 - Komosowka Rudnia w Lit. w ekon. olickiej JKM 2.w. [między] połd. i wsch. let.
 - Kolnica wielka w Lit. ek. olick. 1^w. [między] wsch. i połd.
 - – mała folwark w Lit. do ek. olick. 1^w. [między] wsch. i połd. let.
 - Nowinka 1 1/2^m. [między] półn. i wsch. let. w Lit. ek. olick. w Lit.
 - Osowy grąd i w. [między] połud. i wsch. let. olick. w Lit.
 - Obuchowizna karczma skarbowa 1.^w. [między] wsch. i połud. let.
 - Ponize 1^w. [między] połud. i wsch. zim. ek. olick. w Lit.
 - Saienko Rudnia 12^m. [między] wsch. i połd. let. w Lit. ek. olick.
 - Swiderek 1 1/2^w. na połud. let. w Lit. ek. olick.
 - Strękowiczna Rudnia 2. [między] wsch. let. i północ w Lit. ek. olick.
 - Serwy 4 ^m. [między] półn. i wsch. let. w Lit. ek. olick.
 - Szczebra dwór 1 ^w. na północ do ekon. olic. (on ne dit rien du Lit.)
 - Studzieniczna Kaplica filialna 1 ^w. wsch. let.
 - Twardy Róg straż łowiecka 1 ^w. [między] połud. i wsch. let. w ek. olick.
- 95 Turowka przedmieście augustowskie 1 ^w. zach. i północ
- 16 Uscianki 1 ^m. [między] zach. i połud. do klucza tajnowski
- Upartowo 1000 kr. straż cełła lt. i łowiecka karczma skarbowa [między] północ i wsch. let.
 - Woyciech Rudnia 1^{m.32} [między] wsch. i północ zim. w Lit. ek. olick.
- 124 Zarnowo przedmieście augustowskie 1/2 [między] zachód i połud. zim.

[z prawej strony karty na dole wykaz młynów, kościołów sąsiednich i miast – por. opis parafii w punkcie 4, 2 i 3]

[młyny:] do star. august. na Necie
w ekon. olick. na Szczebrze w lit.

4 Rudnie w Lit. ek. olick.

i Folusz na Rz[ecę] Szczebrze w Lit. eko. olick. Lipsk 6 wsch. let.
Krasnybór 4^w. tudzież drugi kościół OO. Domin.
wsch. i połud. let.

Bargłow 2. [między] połud. i zach.

dek. olwic. Janowka 1^w.

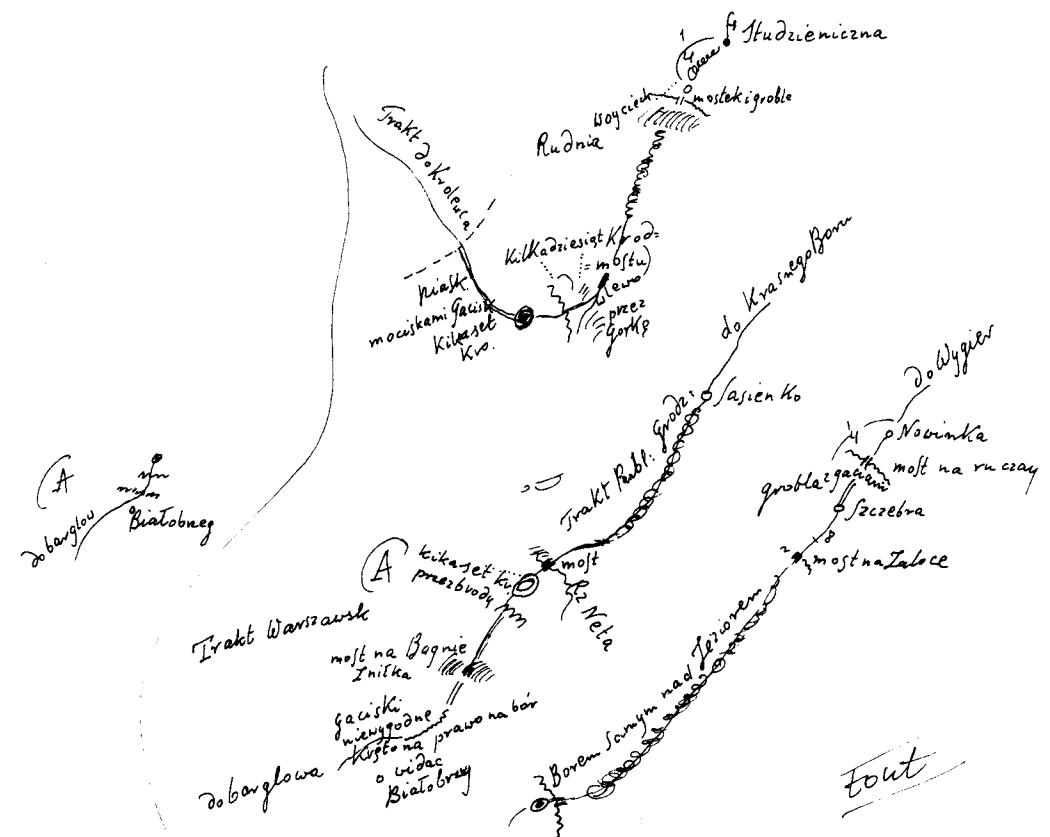
Wygry klasztor 5. [między] półn. i wsch.

let. 24h-zim.5³³ Goniądz [między] wsch. i połd. let. prost. zim. 5 let. 12³⁴
miasto Grodno

2 Raygrad 3. zach. let.

zim. Grodno 10 mier. wsch. let.

[szkic parafii augustowskiej]

[tekst na odwrocie karty obok szkicu] – por. opis parafii w punkcie 5 i 6]

= Rz[eka] Neta płynie z północy na wschód, rozgranicza Koronę z Litwą, odległa od kościoła na kilkaset kroków, wpada do Rz[eki] Bobry płynącej pod Goniądzem.

= Rz[eka] Szczebra płynąca z północy na zach., szeroka na kilka prętów, odległa od kościoła na mile.

= Bagno znacznie większe Zgniłki nie równej szerokości i długości, jednak najwięcej 1/4, leży między połud. i zach., odległe na 1/2.

= Bagno Pogorzałka szer. i dług. 1/4, przez które jest mostek niewygodny, leży na połud.

Jezioro **Sayno** szer. 500 kr. dług. mila / odległe od kośc. 1/4 na wsch. let.

– Długie szer. 300 – 1/4 leży na północ 1. od kościoła

– Necko kilkaset kr. – 1/4 leży północ i zach. let. od kośc. kilkadziesiąt sznurów.

– Białe mające z Necko komunikacją, szer. kilkaset krok. długi na 1/4, leży na północ od kośc. 1/2.

– Studzieniczno korespondujące Białemu, leży na półn. szer. kilkaset krok. dług. 1/4, od kośc. 1 1/2.

– Serwy szer. kilkanaście sznurów, dług. 1. mil [między] północ i wsch.

Stawek na Rz[ecce] Necie z koryta tejże wypływający nal. do star. august., leży na wsch. let. i północ, od plebani po lewej stronie o kilkaset kroków odległy.

– Szczębrze w Lit. w ekon. olick. 1. na północ.

Lasu w parafii jest więcej aniżeli samego pola, szczególnie jednak począwszy od parafii sąsiedzkiej janowskiej, ciągnie się nad Rz[eką] Netą aż ku połud., szer. i dług. na kilka mil. Nad samą zaś Rz[eką] znajduje się najwięcej łąk błotnist., które się ciągną kręto ku polu w drugą stronę rzeki. Same zarośla i krzaki poczynają się od połud., a ciągną się aż do tejże paraf. janowskiej.

[opis parafii bargłowskiej, k.9-15]

Parafia Bargłowska

1-mo

Kościół parafialny we wsi Bargłowie w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, powiecie tykockim, starostwie i dekanacie augustowskim. Wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże województwie powiecie ad normam przykładowo opisane.

Bargłow³⁵ wieś, w której kościół parafialny względem której czyni się opisanie całej parafii. Wieś należy do JW Imci Pana Karwowskiego, regenta koronnego.

Bargłow³⁶ druga wieś tegoż Jmci względem kościoła bargłowskiego na wschód letni, długości pół ćwierci mili.

Bargłowka Jmci Pani Rostkowskiej, pod samym wschodem zimowym pół mili mierne.

Brzozowka³⁸ Jmci Pana Karwowskiego, w tymże samym położeniu ćwierć mili mierne.

Budy Bargłowskie tegoż Jmci, między północą i wschodem letnim pół mili małe.

Dręstwo Jmci Pana Rydzewskiego, na zachód zimowy mila wielka.

Grabowo Jmci P. Heybowicza, na północ dwie mile mierne.

Jeziorki Jmci P. Karwowskiego, w tymże położeniu mila wielka.

Kamionka³⁹ Jmci P. Chrostowskiego, Jmci P. Chojnowskiego i Jmci PP. Karwowskich, tegoż położenia pół mili mierne. [10]

Lipowo Jmci Pani Rostkowskiej, między wschodem zimowym i południem pół mili wielkie.

Lipowka⁴⁰ Jmci Zawistowskiego, na północ mila mierna. Nota dwór i wieś tegoż nazwiska Jmci P. Karwowskiego pod sam wschód letni pół mili mierne.

Nowiny⁴¹ Jmci P. Rostkowskiej, między wschodem zimowym i południem mila mierna.

Orzechowka⁴² tejże Jmci, między południem i zachodem zimowym dwie mile mierne.

Piekutowo tejże Jmci między wschodem zimowym i południem pół mili wielkie.

Pruska folwark tejże Jmci, między południem i zachodem zimowym mila wielka.

Rudki⁴³ Jmci P. Karwowskiego, na samą północ półtorej mili mierne.

Tajenko Jmci Pani Rostkowskiej, na samo południe półtorej mili mierne.

Tayno⁴⁴ tejże Jmci, tegoż położenia mila mierna.

Wolka⁴⁵ tejże Jmci, między południem i zachodem zimowym półtorej mili mierne.

Woźnawieś tejże Jmci i tegoż położenia dwie mile mierne.

Górskie Jmci P. Smolenskiego i Jmci Pana Załęskiego, tegoż położenia ćwierć mile mierne. [11]

NB Krosiowka⁴⁶ Jmci P. Rydzewskiego, między południem i zachodem zimowym pół mili małe.

2-do

Kościół w okolicy sąsiedzkiej, od kościoła bargłowskiego są następujące:

Augustow kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie, w starostwie augustowskim, między północą i wschodem letnim dwie mile mierne.

Janowka⁴⁷ kościół parafialny w województwie trockim, powiecie grodzieńskim, dekanacie olwidzkim, w dobrach JW Paca. na północ dwie mile wielkie.

Raygrad⁴⁸ kościół parafialny w województwie podlaskim, dekanacie augustowskim, starostwie rajgrodzkim, na zachód letni⁴⁹ półtory mili mierne.

3-tio

Miast znacznych około tego kościoła bargłowskiego tak dalece w bliskości nie masz oprócz Goniądza, miasteczka sądowego w tymże województwie podlaskim, ziemi bielskiej, nad rzeką Bobrą zwaną leżącego, odległe mil dziewięć lub więcej.

4-to

Droga z Bargłowa do Goniądza miejscami błotnista, piaszczysta i kręta.

Droga z Bargłowa do Goniądza letnią drogą jazdy więcej godzin piętnastu, dla niepospiesznej drogi i przeprawy. Zimową zaś, prosto błotami jadąc za godzin sześć najwięcej można stanąć.

[12]

5-to

Jezioro Dręstwiańskie od wioski Dręstwo denominacją mające, długości na pół mile i więcej, szerokości na ćwierć mile miejscami, nie równo jednak wszędzie względem kościoła bargłowskiego, leży na zachód zimowy.

Jezioro Woznawskie również denominacją od wioski Woznawieś mające, rozciągające się i łączące się z jeziorem Rybczyna zwanym, podobnej długości i szerokości jako i pierwsze, leży między południem i zachodem zimowym dwie mile mierne.

Jezioro Tajeńskie długości na pół mile, szerokości na kilkaset sznurów mające, leży na południe półtory mili mierne.

Jeziorko Paluchowo zwane długości i szerokości na kilkadziesiąt sznurów, między południem i zachodem zimowym pół mili małe.

Jeziorko pod wioską Jeziorkami zwaną, długości i szerokości na sto lub więcej sznurów, leży na północ mila wielka.

Błota znaczniejsze są następujące, najprzód od Augustowa nad rzeką portową Neta zwaną ciągnie się ku południowi na mil dwie i więcej długości, szerokości na kilkadziesiąt sznurów, nierówno jednak wszędzie. [13]

Drugie znaczne nad rzeką Bobrą zwaną ciągnie się ku Goniądzowi i dalej na mil kilka długości i szerokości na południe.

Bagno znaczniejsze Trokiele zwane pół mili długości, szerokości zaś blisko ćwierci mili, względem kościoła bargłowskiego na północ mila wielka.

Bagno Zgniłki zwane, długości i szerokości na pół mili mające, leży między południem i zachodem zimowym półtory mili mierne.

Bagno Paluchowo zwane, ku południowi względem kościoła parafialnego, długości i szerokości onego zmiarkować nie można, ponieważ między lasami i krzewiną niedostępną, pół mili małe.

6-to

Lasu w parafii bargłowskiej naokoło jest poddostatkiem. Drzewo w nim tak do spławu jako i do budowy zdadne znajduje się, najwięcej zaś sosny, jodły, olchy, innego zaś drzewa barzo rzadko, po wielu miejscach między lasami krzewiny i bagna niedostępne, po kilka morgów długości i szerokości zawierające w sobie.

7-mo

Młyn jeden, tartak jeden, ruda jedna JPani Rostkowskiej na rzece z jeziora Raygrodzkiego wypływającej. [14]

8-vo

Drogi partykularne, trakty publiczne w parafii bargłowskiej tak się opisują:

- Droga** do Augustowa, gdzie kościół parafialny graniczący, między północą i wschodem letnim, poczynszy od kościoła bargłowskiego idąc na wschód letni drogą niewygodną dla mostków i grobel polem otwartym do wioski Bargłowo zwanej, od której polem otwartym wjechawszy w las, o kilkaset kroków droga w prawą stronę do dworu JW Jmci Pana Karwowskiego, Neta zwanego, w lewą zaś obraca się gościniec do wioski i karczmy tegoż nazwiska, wedle której przejechawszy dalej polem otwartym ku północy w lewą stronę do ruczaju Węgorowka zwanego, wypływającego z rzeki Neta, na którym mostek i tu się kończy parafia bargłowska.
- Droga** do Raygrodu, gdzie jest kościół parafialny, razem i trakt publiczny tak zimowy jako i letni do Krolewca względem kościoła bargłowskiego na zachód letni, idąc od plebanii o kilkaset kroków w górę otwartą do lasu, który ćwierć mili przejechawszy drogą niewygodną dla wybojów i korzenistą, po prawej

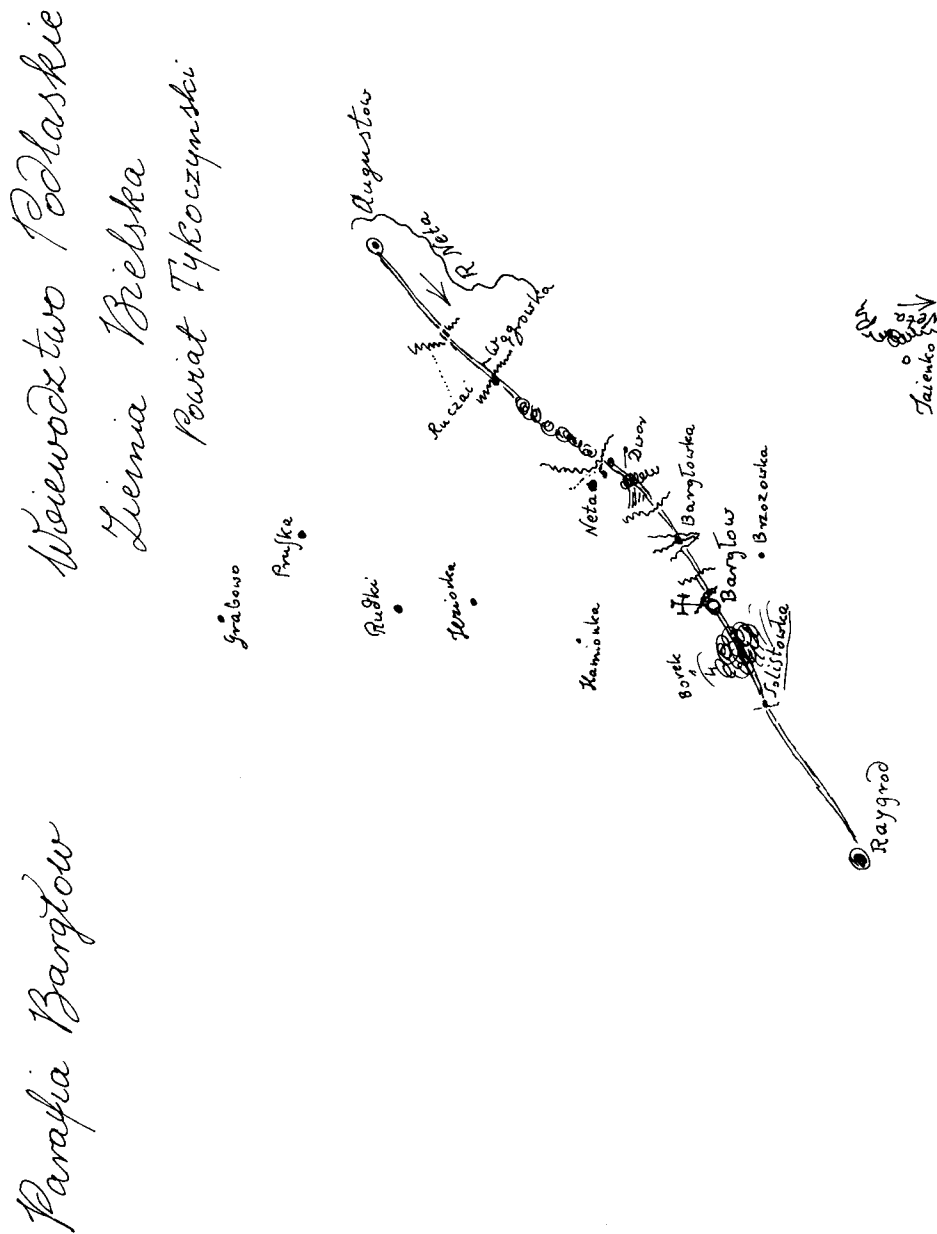
ręce widać dwór murowany i wioskę Pomiany zwaną JP Rydzewskiego, skąd polem otwartym i górzystym do wioski Solistowka zwanej, która rozgranicza parafię bargłowską od rajgrodzkiej.

Parafia bargłowska ze wszystkimi wioskami jest położona w województwie podlaskim, w ziemi bielskiej, nie mająca w sobie granic innych województw i powiatów.

Takowe opisanie parafii bargłowskiej stwierdzam podpisem ręki własnej

X.M. Markowski
Pleban Bargłowski

[mała karta ze szkicem parafii wklejona między s. 8 i 9]

[tekst z lewej strony szkicu – por. opis parafii w punkcie 5].

- Jezioro Dręstwianskie długości na 1/2 mile i więcej, szerokości na 1/4 miejscami, nie równie jednak, lasy względem kościoła na zach. zim.
- Jezioro Woznawskie rozciągające się i toczące się z jeziorem Rybczyna zwanym podobnej długości i szerokości jako i pierwsze, leży w połud. i zachodzie zim. 2. mile.
- Jezioro Taienskie długości na 1/2 mile, szer. na kilkaset kroków leży na połud. 1 1/2.
- Jezioro Paluchowo zwane dług. i szer. kilka dziesiąt sznurów od zach. zim. i połud. 1/2^m.
- Jezioro pod wioską Jeziorokami dług. i szer. na 100 sznurów, leży na północ 1^w.
- Błota znaczniejsze są od Augustowa na Rz[ece] Neta zwaną, ciągną się na połud. na mil 2. plus minus. Szerokości na kilkadziesiąt sznurów
- Błota drugie nad Rz[eką] Bobra ciągną się ku Goniądzowi na połud.
- Bagno znaczniejsze Trokiele zwane dług. 1/2 szer. blisko 1/4. względem kośc. na północ 1^w.
- Bagno Zgniłki zwane dług. i szer. na 1/4 mile, leży między połud. i zach zim. 1 1/2 mili
- Bagno Pałuchowo ku połud. wzg. kośc. 1/2

[poniżej zapis w jęz. franc. nieczytelny]

[niżej do dołu karty wykaz miejscowości z podaniem ich położenia – por. opis parafii w punkcie 1]

x a la dzierzawa tajnawska
– do star. augustów.⁵⁰

- 34 Bargłow x
- 24 Bargłow 1/8 wsch. let. x długość pół ćw. mili c'est
- 17 Bargłowska 1/mier. sam wsch. zim. do klucz tajnowski –
- 31 Brzozowska 1/4 x
- 36 Budy Bargłowskie 1/2 północ i wsch. let. x
- 28 Dręstwo 1 w zach. zim. do staros. rajgrodz. –
- 19 Grabowo 2. północ
- 12 Jezioroki 1 w północ x
- 20 Kamionka 1/2 północ
- 2 Lipowo 1/2 w wsch. zim. i połud. do klucz tajnow. –
- 4 Lipkowa 1. północ
- 17 Neta dwór i wieś 1/2 sam wsch. let.
- Nowiny 1. [między] wsch. zim. i połud.

- 1 Orzechowka 2. [między] połud. i zach. zim. do klucz tajnowsk. –
- 3 Piekietowo 1/2 ^w. [między] wsch. zim. i połud. do klucz tajnowsk. –
- Pruska folwark 1 w połud. i zach. zim.
- Rudki 1 1/2 północ sam⁵¹
- 5 Tajenko 1 1/2 sam północ
- 46 Tajno 1. sam północ klucz il est [...] les –
- 14 Wolka 1 1/2 połud. i zach. zim.
- Woznawies 2. (między)półn. i zach. zim. voyla paraf. rajgr. au il y^a. a encore –
Wozna Wies król.
- Z Gorskie 1/4 —
- NB Krosiowka 1/2 ^m. (między) połud. i zach. zim.

Dekanat Augustowski

[po prawej stronie karty pod szkicem zapis w jęz. francuskim oraz wykaz młynów, miast i kościołów sąsiednich – por. opis parafii w punkcie 2 i 3]

insuffisante description à tout egard. Ce que j'ai tracé ici, est maintenant itinéraire di Czaki que heresement passa par Bargłow.

Je ne sais si rest par la faute du Copiste, on de original quil y'a de fautes visibles alegard d'orienter les Vilages.

- Młyn jeden na rzece z Jeziora Rajgrodzkiego wypływającej
- Tartak jeden
- Ruda jedna
 - Rajgrad 11/2 zach. let.
 - Augustów 2. półn. i wsch. let.
 - Janowka 2. północ.
 - Goniądz 9 plus minus
- 6 najwięcej

Parafia Dobrzyniewska

1-mo

Kościół parafialny we wsi Dobrzyniewie położony w województwie podlaskim, w ziemi bielskiej, powiecie brańskim, dekanacie augustowskim. Wioski i miejscowości do tej parafii należące są w tymże województwie, według porządku alfabetycznego ułożone, jak tu po sobie idą:

Borsukowka⁵² JW Karwowskiego regenta koronnego leśnictwo knyszyńskie, między północą i letnim zachodem, względem kościoła dobrzyniewskiego półtora mili dobre.

Borowiki tegoż Jmci, w tymże położeniu więcej nad półtora mili.

Dobrzyniew⁵³ wieś, w której kościół parafialny jest punktem, względem którego czyni się opisanie całej parafii. Sama wieś należy do tejże plebanii.

Dobrzyniew⁵⁴ folwark JW Małachowskiego, referendarza koronnego, starosty wyszyńskiego, na wschód zimowy na sznurów geometrycznych trzydzieści od granicy plebańskiej.

Dobrzyniew Stary⁵⁵ do starostwa knyszyńskiego należący, na zachód letni pół ćwierci mili.

Gniła do tegoż starostwa należąca, na samym zachodzie letnim pół mili wielkie.

Jaworowka⁵⁶ wieś szlachecka, między letnim i zimowym zachodem pół mili mierne.

Jurowce dziedziczne imienia Korzeniewskich a zastawne Jmci P. Pryncypałemu tamże mieszkającemu, między letnim i zimowym wschodem mila jedna wielka.

Kobuzie leśnictwo knyszyńskie JW Karwowskiego, regenta koronnego, między północą i zachodem letnim więcej nad półtora mili.

[18] **Krasne**⁵⁷ leśnictwo knyszyńskie, na samą północ, puszcza trzy mile wielkie

Krasne drugie w posesji JP pułkownikowej Karskiej, prawie z pierwszym łączące się, w tymże położeniu i odległości.

Krzywa⁵⁸ zaścianki, ze wsią plebańską i granicą złączone, na zachód słońca leży.

Kozince⁵⁹ do starostwa knyszyńskiego należące, między zachodem letnim i północą mila wielka.

Kulikowka⁶⁰ do tegoż starostwa knyszyńskiego należąca, mila wielka.

Krynice do tegoż starostwa knyszyńskiego należące, na północ pół mili dobre.

Letniki do tegoż starostwa knyszyńskiego należące, między północą i letnim wschodem pół mili.

Leńce wieś szlachecka, na wschód zimowy pół mili letkie.

Nowosiołki leśnictwo knyszyńskie JW Karwoskiego, regenta koronnego, między północą i letnim wschodem⁶¹, więcej nad półtora mili.

Obrubniki do starostwa knyszyńskiego należące, na wschód słońca zimowego⁶² tuż z granicą i ze wsią kościelną złączone.

Pogorzałki leśnictwa knyszyńskiego JW Karwowskiego, regenta koronnego, na samym letnim wschodzie⁶³ mila wielka.

Rybnik do tegoż Jmci należący, między północą i letnim wschodem półtora mili wielkie.

Rybaki do starostwa knyszyńskiego należące, między letnim i zimowym zachodem pół mili wielkie.

Szacylty⁶⁴ wieś szlachecka na północ leżąca mila mała.

2-do

Kościół w okolicy sąsiedzkie tego parafialnego//kościół są następujące:

Wasilkow⁶⁵ miasto i starostwo, kościół parafialny dekanatu knyszyńskiego, w powiecie kończącym się grodzieńskim, na wschód zimowy półtora mili wielkie.

Chwasty⁶⁶ cerkiew unicka parafialna w dobrach WW XX bazylianów supraślskich, odległość tylko dzieli rzeka nazwana Supraśl, między południem i wschodem zimowym.

Choroszcz kościół parafialny dekanatu knyszyńskiego WW XX dominikanów, w dobrach JO Branickiej, kasztelanowej krakowskiej, leży między południem i zachodem zimowym względem kościoła parafialnego, mila mała.

Knyszyn miasto i starostwo, kościół parafialny dekanatu tegoż knyszyńskiego, między zachodem letnim i północą mil dwie wielkich.

Jasionowka⁶⁷ miasto, kościół parafialny dekanatu augustowskiego, mijając północ ku wschodowi letniemu mil trzy wielkich.

Korycin miasto, kościół parafialny dekanatu knyszyńskiego na północ leżący, mil cztery wielkich.

3-tio

Miasta znaczniejsze około tego kościoła dobrzyniewskiego są te:

Białystok zawierający w sobie pałac ozdobny JO Branickiej, kasztelanowej krakowskiej hetmanowej w[ielkiej] koronnej, w którym konsystencja batalionu filizjerów artylerii koronnej, na wschodzie zimowym mila wielka.

Tykocin miasto za rzeką nazwaną Narew, w tymże województwie podlaskim, a kończącej się diecezji łuckiej, w którym sądy ziemskie na kadencje rozłożone odprawują, między zimowym i letnim zachodem, zimową porą mil dwie, letnią, omijając błota, mil trzy.

Goniądz miasto, w którym się sądy grodzkie powiatu brańskiego odprawują, na północ⁶⁸ leżące, do którego mil pięć wielkich.

Drogi znaczniejsze i drogi partykularne

Droga z Białegostoku przez rzekę Supraśl, tuż koło dworu dobrzyniewskiego, a od kościoła na kilkanaście sznurów geometrycznych do Prus na miasta Knyszyn i Goniądz idące. Przy tymże dworze dobrzyniewskim, na tejże rzece Supraślu most porządny nowy, a na błotach grobla fundamentalnie sypana, kroków około półtora tysiąca mająca; ta droga częścią równiną, częścią niemałe piaski i góry acz rzadko mająca, otwartym więcej polem niż lasami przeciagniona, mimo północy w prawą stronę, a w lewą letni zachód oznacza.

Droga od kościoła dobrzyniewskiego na wschód słońca zimowego, koło dworu idąca, częścią górami piaszczystymi, o pół mili letkie przy samej wsi szlacheckiej nazwanej Leńce, trakt swój brzegiem puszczy knyszyńskiej do gościńca grodzieńskiego pocztowego zmiierzająca, lasu innego w swym przeciągu nie ma, jak tylko sośninę nie gęstą do budowli mniej zdatną.

Droga od kościoła dobrzyniewskiego do miasta Korycina, kilkanaście tylko stajów do wioski nazwanej Letniki, otwartym się polem ciągnąca, a dalej przez trzy mile samą puszcza, sośninę do budowli zgodną mająca, w pół drogi wioska w puszczy nazwana Kapisko, do parafii knyszyńskiej należąca, w niej strażnicy to jest osocznicy mieszkają, ma przy sobie strumień z obu stron błotem zalazły, bardzo mierne na nim z okrągłego drzewa gaciska.

[21] **Droga** od kościoła dobrzyniewskiego na zachód letni do Tykocina około błota i bieie przy rzece Supraślu omijająca, ma wiele brodów, osobliwie w jesieni błotnistych, krzakami różnego rodzaju drzew niewyniosłych, jak to łoziny, wierzbiny, olszyny z obu stron drogi gęsto obległych, ma miejscami pola nie mało otwartego.

Drogi partykularne:

Droga do Wasilkowa od kościoła dobrzyniewskiego na wschód słońca zimowy, folwark dobrzyniewski na staj dwoje od tej drogi po lewej ręce mająca, otwartym polem, miejscem równiną, miejscem góry, a po prawej stronie o staj kilka błota przy rzece Supraślu chrostem po części zarosłe, do wsi o pół mili szlacheckiej nazwanej Leńce idąca, a ze wsią pomienioną, pominawszy tej wsi pola, zaczyna się Jmci Pana Pryncypałego borek na staj czterdzieści, więcej góry w sobie mający z zaroślami puszczy knyszyńskiej tyczący się, płaszczyną po tym pola przez wieś Jurowce, mimo samego dworu pomienionego Jmci P. Pryncypałego idzie i tu się kończy parafia dobrzyniewska, a zaczyna się wasilkowa.

Droga od kościoła koło folwarku dobrzyniewskiego polem otwartym przez kilkadziesiąt staj, od tego folwarku kręto się zawraca ku południowi w prawą stronę przy samej karczynie i młynie do starostwa knyszyńskiego należącym, na groblę i most na rzece po kilka już razy wymienionej Supraślu, ta rzeka rozgranicza parafię dobrzyniewską od ruskiej parafii nazwanej Chwasty.

Droga do Knyszyna miasta od kościoła dobrzyniewskiego między zachód letni i północ nachylająca się, ma przed sobą o pół mili wioskę nazwaną Krynicę // do starostwa knyszyńskiego należąca, otwartym polem i górami ciągnąca się, a po pomienionej i pominiętej wiosce góry klejowane z rowami i kawałkami lasu, po kilku staj widać po prawej stronie na staj dziesięć wioskę nazwaną Obrubniki, do starostwa knyszyńskiego należąca, dalej też droga przez ćwierć mili piaszczysta, z obu stron las, różnego rodzaju drzewa, jak to: sośniny, z rzadka osiny, leszczyny mająca, do tartaku nazwanego Sienko idzie, i tu się kończy parafia dobrzyniewska, a zaczyna się knyszyńska. [22]

Droga do Tykocina zimowa, na zachód zimowy, do wsi szlacheckiej nazwanej Jaworowka, polem otwartym, po prawej stronie zarosłe z chrostu z daleka, a po lewej także przy końcu pół błota ponad rzekę Supraśl, chrostem łozowym miejscami zarosłe mająca, pół mili do tej pomienionej wsi, za którą pola staj kilkanaście, a po tym borek tejże szlachty jaworowskiej, kilkanaście staj długości zajmujący, ciągnie się przez krótkie pole błotniste aż do wioski nazwanej Rybaki, przy której niezbyt daleko ta rzeka Supraśl łączy się z rzeką nazwaną Narew trzymającą do Gdańska spławu, i ta rzeka rozgranicza diecezję wileńską od łuckiej, i tu się kończy parafia dobrzyniewska.

Droga od kościoła dobrzyniewskiego do miasta Janowa, traktem knyszyńskim pół mili do wsi Krynic prowadząca, za tą zaraz wsią przebywszy gór dwie z rowami przykrych, przypada insza droga w prawo ku wschodowi, kręta, polem otwartym do wioski zwanej Obrubniki, przez którą przejechawszy, polem staj kilka i chrostem tyleż, wieś zaraz szlachecka, nazwana Szaciły, mimo której polem i za nią pola staj kilkanaście minawszy, zaczyna się puszcza knyszyńska, przez którą korzenista i miejscami górzysta znajduje się droga, // ta więcej o mile na drogę wpada korycińska i po tym nad półtorej mil samą prowadzi puszcza, z której wyjechawszy na pole o staj kilkanaście wieś zwana Krasne, przy której wsi ogrodach, z[ę] stawu na wschód niedaleko odległego, spływa rzeczka, ta Koronę od Litwy rozgranicza i tu się kończy parafia dobrzyniewska, a zaczyna się korycińska. [23]

5-to

Jeziór żadnych ani bagnów znaczniejszych nie ma w tej parafii, ani błot osobliwych prócz tych co przy rzece wyżej namienionej Supraślu, na których błotach, jak woda nie zabierze, można choć grubego przygotować siana.

Stawów w parafii dobrzyniewskiej dwa. Jeden przy końcu grobli wspomnianej Supraśli, nie bardzo obszerny, do którego woda dwoma rowami, na sznur jeden szerokości, a na czterdzieści z górą długimi, spływa od pomienionej rzeki; te rowy, jak fama niesie, były niegdyś od aresztantów kozackich na wojnie zabranych kopane. Drugi we wsi Rybniku, w puszczy, z małych o mile Krynic zbierający dostatnią wodę na tartak i folusz w jednej budowli porządnie wystawionej.

[tekst z lewej strony szkicu – por. opis parafii w punkcie 5]

Jezior żadnych ani bagnow znacznych nie ma ani błot osobliwych, prócz tych co przy Rz[ecze] Supraslu i na których błotach jak woda nie zabierze można choć grubego przygotować siana.

Stawow 2 jeden przy końcu grobli Supraslu niebardzo obszerny, do którego woda dwoma rowami na sznur jeden szerokim a na 40 z górą długimi spływa od spomnianej Rz. Te rowy (jak fama niesie) były niegdyś od aresztantów kozackich na wojnie zabranych kopane.

drugi staw we wsi Rybniku w puszczy z małych o mile krynic zbierający wodę, na tartaki folusz w jednej budowli wystawiony.

[poniżej do dołu karty wykaz miejscowości z określeniem ich położenia – por. opis parafii w punkcie 1]

- 14 Borsukówka 1 1/2 dob. leśnictwo knysz. [między] północ i zach. let.
 - _ Borowiki 1/2 więc. tegoż w tymże położeniu
- 18 Dobrzyniew ta sama wieś do sama plebania
 - _ Dobrzyniew folwark 30 sznur. od granic. pleb. na wsch. zim.
- 28 Dobrzyniew Stary zach. let. do star knysz.
- 13 Gniła 1/2^w na samym zach. let. do star knysz.
- 37 Jaworowka 1/2 [między] zach. let. i zim.
- 15 Jurowce 1.^w [między] wsch. let. i zim.
 - 4 Kobuzie więcej nad 1 1/2 [między] północ i zach. let. do leśnictwa knysz.
 - _ Krasne 3^w puszcza samą [na] północ
- 11 Krasne drugie prawie z pierwszym łączące się
 - _ Krzywa zaścianki za wsią plebańską i granicą złączone, na zach.
- 6 Kozince 1^w [między] zach. let. i północ do star knysz. Koznice
 - _ Kulikowka do tegoż star. 1.^w
- 10 Krynice 1/2^d północ tegoż
- 15 Letniki 1/2 [między] północ i wsch. let. tegoż kilkanaście stajów
- 33 Lence 1/2^{let.} wsch. zim.
 - 5 Nowosiołki leśnict. knysz. 1 1/2 więcej [między] półn. i zach. let.
 - 4 Obrubniki 3/4 północ do star knysz.
- 12 Ogrodniki z granicą i ze wsią kościelną złączone na wsch. zim. do star. knysz.
- 16 Pogorzałki 1^w na sam zach. let. do leśnict. knysz.
 - 6 Rybnik 1 1/2 [między] północ i wsch. let. tejże
 - 3 Rybaki 1/2 [między] let. i zim. zach. do star. knysz.
 - _ Szaciły 1^m północ

Dekan. augustowski

[tekst po prawej stronie szkicu – por. opis parafii w punkcie 6]

Lasami znacznymi prócz małych na staj kilkanaście parafia (począwszy od wsch. zim. od połud. i aż do zach. zim.) nie jest otoczona, od wsch. zaś zim. i na północ mająca wszere na mil 3^d puszcza ciągnie się ku zach. let., gdzie tam już miejscami znajdują się pola ale nie obszerne.

[pod szkicem z prawej strony wykaz kościołów i miast sąsiednich – por. opis parafii w punkcie 2 i 3]

- Wasilków 1 1/2^w wsch. zim.
- cerk. uniack. Parafial. Chwasty tylko przez Rz. Suprasl oddzielona
 - basil. supr. [między] półn. i wsch. zim.
 - Choroszcz 1^m [między] połud. i zach. zim.
 - Knyszyn 2^w [między] zach. let. i półn.
 - Jasionowka 3 mijając północ ku wsch. let.
 - Korycin 4^w północ
- Białystok 1^w wsch. zim.
- dioc. luc.⁶⁹ Tykocin zim. 2 let. 3 mijając błota [między] zach. zim. i let.
- Goniądz 5^w północ

[opis parafii dolistowskiej, k. 25-30]

[25]

Parafia Dolistowska

1-mo

Kościół we wsi Dolistowie jest parafialny, położony w województwie podlaskim, w ziemi bielskiej, w powiecie brańskim, w dekanacie augustowskim, od którego jako od punktu inne wioski i miejsca są opisane. Należy do JP Kurzenieckiego, od wschodu wiosennego o sto kroków, od zachodu takiegoż o dwieście, z dworem, od kościoła.

Dolistow⁷⁰ poświętno w pośrodku tejże wsi, o sto kroków od kościoła na południe.

Dzięciolow⁷¹ z dworem JJ PP Todwenów, na wschód zimowy względem kościoła trzy ćwierci mile.

Gurbicze wieś królewska boiary, na południe mila mierna.

Jasienowo Bojary⁷² JP Karwowskiego, na wschód letni zimową porą pół mili, letnią, wodą o mile.

Jac⁷³ wieś wielka tegoż JP Karkowskiego, na wschód zimowy mila wielka.

Jac⁷⁴ wieś mała tegoż Jmci P, w takimże położeniu⁷⁵ mila wielka.

Jadeszki wieś królewska bojary, na południu o pół mili.

Jaświłki JJ PP Todwenów, na południe większe o pół mili.

Jaświły wieś JP Małachowskiego, na południe⁷⁶ mila średnia.

Kopytkowo bojary JP Karwowskiego, na wschód letni zimową [porą]⁷⁷ pół mili, letnim czasem trzy ćwierci mili wodą.

Kisły⁷⁸ JP Karwowskiego, na wschód zimowy wielka mila.

Mokowoży⁷⁹ jeden budynek z innym zabudowaniem gospodarskim PP Jeleniewskich, na południe pół mili.

Moniuszki wieś szlachecka na południe pół mili.

Mociesze JP Małachowskiego, na południe mila średnia od kościoła.

Mikicin z dworem JP Kuczyńskiego, na wschód zimowy mila wielka.

Plebania na południe o kroków pięćset od kościoła.

Polkowo bojary JPani Rostkowskiej, na wschód letni zimową porą mila wielka, a letnią dwie mile wodą.

Sluznowo⁸⁰ wioska szlachecka na południe pół mili od kościoła.

Smogorowka⁸¹ JP Kurzenieckiego, na południe pół mili.

Wrocenie⁸² wieś szlachecka na zachód półletni⁸³ pół mile.

Zabiele z dworem JP Karwowskiego, na wschód półletni pół mile od kościoła.

2-do

Od tego parafialnego kościoła wokoło sąsiedzkie następujące kościoły:

Brzozowa kościół parafialny w województwie podlaskim, w dekanacie augustowskim pro filia przyłączony od kościoła kalinowskiego, w dobrach JP Małachowskiego, na wschód zimowy półtory mile.

Goniądz kościół parafialny w tymże dekanacie, w dobrach JP Małachowskiego, na zachód zimowy mila wielka.

Karpowicze kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie JP Karpiowej, na wschód wiosnowy względem kościoła dolistowskiego mila jedna wielka. [27]

Chodorowka⁸⁴ kościół parafialny w dekanacie knyszyńskim, w województwie wileńskim, w dobrach JKMci, na wschód zimowy mil dwie wielkich.

Kalinowka⁸⁵ kościół parafialny w dekanacie knyszyńskim, w dobrach JP Małachowskiego, na południe mil dwie wielkich.

Raygrad kościół parafialny w dekanacie augustowskim, w dobrach JP Rydzewskiego, na północ względem kościoła dolistowskiego⁸⁶, odległy dla jazdy siedem mil a dla pieszego przez biele i rzeki o trzy mil.

3-tio

Miasta znaczniejsze około tego kościoła są te:

Białystok na wschód zimowy mil sześć.

Goniądz miasteczko grodowe, na zachód zimowy mila wielka jedna.

Tykocin na południe mil sześć.

Raygrad na północ jako numero secundo namieniono, o mil sześć.

4-to

Droga z Dolistowa do Białegostoku kamienista, piaszczysta, górzysta i kręta.

Droga z Dolistowa do Goniądza kamienista.

Droga do Raygroda kamienista, piaszczysta i na przewóz przez Bobrę⁸⁷ dla jazdy dla pieszego, przez tą rzekę przez biele i lasy i błota.

Droga do Tykocina kamienista, piaszczysta, błotnista i przez groble. [28]

Droga z Dolistowa do Białegostoku jazdy zimową porą godzin siedm, letnią godzin dwanaście z popasem.

Droga z Dolistowa do Goniądza zimową porą jazdy godzina, a letnią półtory godziny.

Droga z Dolistowa do Raygroda letnią porą jazdy dzień jeden z popasem i przez przewóz zimową porą godzin cztery.

Droga z Dolistowa do Tykocina jazdy letnią drogą z popasem godzin dwanaście, zimową porą z popasem godzin siedm.

5-to

W tej parafii jezior żadnych nie masz, a ni błot żadnych, ani bagnów ani stawów,

tylko biele niemałe, z których obywatele siano zbierają. Rzeka nazwiskiem Bobra, dla małych statków spławna, na północ o trzysta kroków od kościoła.

6-to

W tej parafii lasów żadnych nie masz znacznych do budowli. Tylko pola otwarte równe. Jest jednak borek JJ Panów Todwenów, ale niewielki i zarośnięty na bielach tychże dla opału domowego.

Las Dombrowa jest nazywany się. Należący do Jmci P Kurzenieckiego, ale drzewa nie masz w nim do budowli, tylko do opału i to niewiele.

[29] **Las** jest nazywany się Grzędy, należący do wsi szlacheckiej Wroceni i ten tylko dla opału i to niewielki.

7-mo

Młyn jeden na rzece Brzozowa^{ss} razywanej, należący do JP Karwowskiego. Innych trzy machin wietrznych jest w parafii niewielkich, tylko na domową potrzebę, jedna JJ PP Todwenów, druga JP Płońskiego, trzecia JP Kurzenieckiego.

8-vo

Drogi partykularne w tej parafii są takie:

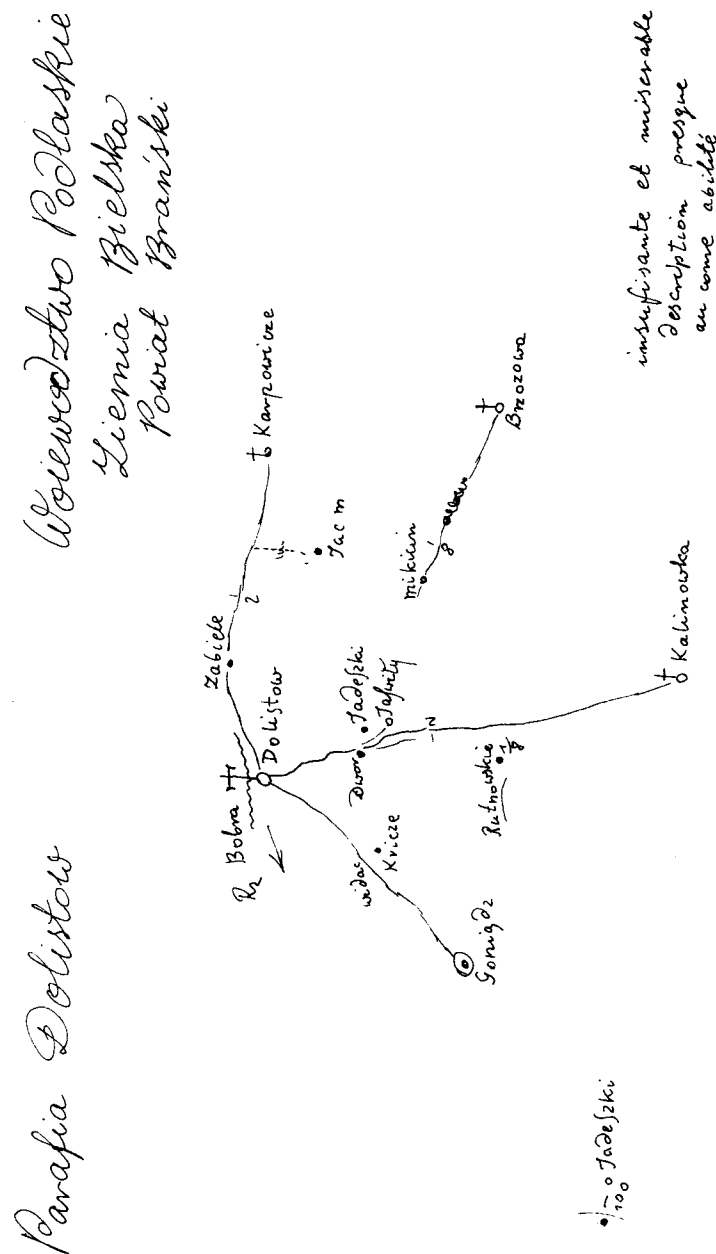
1. **Droga** do Goniądza polem na zachód zimowy wyjechawszy od kościoła parafialnego w pół mili widać wioska nazwana Krzeczce i tam się kończy parafia, a dalej ciągnie się droga do Raygroda.
2. **Droga** do kościoła karpowickiego od kościoła dolistowskiego na wschód letni polem, prosta przez wieś Zabiele, która jest o ćwierć mili od kościoła parafialnego, wyjechawszy o pół mili za tą wieś widać wieś po prawej ręce Jac, wieś mała nazwaną, o ćwierć mile i tam się kończy parafia.
3. **Droga** z Dolistowa do Kalinowki między południem i wschodem zimowym, polem, o pół mili po prawej ręce dworek JP Płońskiego, a po lewej wieś Jadeszki, o sześćset kroków za tą wsią w lewą do Jaszwił, pół mili dalej wyjechawszy widać wieś szlachecką Rustnowskie^{ss}, od gościńca w prawą na pół ćwierci mili i tam się kończy parafia, a dalej droga do Białegostoku i Tykocina ciągnie się.
4. **Droga** od kościoła dolistowskiego do Brzozowej, kościoła na wschód zimowy, kręta polami, o mile wieś Mikicino, przez którą przejazd do Brzozowej, a pół ćwierci mili za Mikicinem przez lasy przejechawszy zaczyna się parafia Brzozowa.

Parafia dolistowska cała jest w województwie podlaskim, jako na początku jest opisano.

Takowe opisanie parafii mojej podpisem ręki własnej stwierdzam

X Krzysztof Kapica
Pleban Dolistowski

[mała karta wklejona między s. 24 i 25 opisu zawierająca szkic parafii i zapisy kartografa]

[poniżej, po lewej stronie karty do dołu wykaz miejscowości z określeniem ich położenia -por. opis parafii w punkcie 1]

- 37 Dolistow 300 kr od Rz. Dobrowa
34 Dzieciolow 3/4 – wsch. zim.
6 Gurbicze wieś królewska Bojary 1 połud.
– Jasienowo Bojary wsch. let. zim. 1/2, let. 1.
22 Jac wieś wielka 1^w. wsch. zim. do lesnict.
14 Jac wieś mała 1^w. — knisz.
– Jadeszki wieś królewska Bojary 1/2 połud.
12 Jaswiłki 1/2 wiek. połud.
22 Jaswiły 1 szred. połud.
5 Kopytkowo Bojary wsch. let. 1/2, zim. 3/4 wodami do leśnictwa kniszyn.
5 Kisty wsch. zim. 1.^w
24 Mokowozy 1/2 połud. (kilka budynki gosp.) – Makobozy⁹⁰
25 Moniuszki (szlach.) 1/2 połud.
– Mociesze 1. połud.
43 Mikicin z dworem 1.^w wsch. zim.
– Plebania 500. połud.
54 Polkowo Bojary wsch. let. zim. 1^w, let. z wodą x do klucz tajnowski
6 Sluznowo wiosk. szlach. 1/2 połud.
– Smogorowka 1/2 połud.
49 Wrocienie wieś szlach. 1/2 poł. let.⁹¹
32 Zabiele z dworem 1/2 wsch. poł. let. 1/4⁹²

Dekan. augustowski

[po prawej stronie tekst z opisu parafii w punkcie 5, 6 i 7]

Jezior zadnych ani błot ani bagnow, stawów tylko biele niemałe, z których obywatele siano zbierają.

Borów nie masz do Brzozowski tylko pola otwarte.

– Las Dąbrowka mała

– Las Grzędy należy do Wrocienia, mało co dobrego

[młyn] na Rz. Brzozowa nazwanej i trzy wioski

[poniżej wykaz kościołów i miast sąsiednich – por. opis parafii w punkcie 2 i 3]

- Brzozowa 1 1/2 wsch. zim.
zim. 1. let. 1 1/2 Goniądz 1^w zach. zim.
Karpowicze 1^w wsch. wios.
Lit. dek. knisz. Chodorowka 2^w wsch. zim.
Kalinowka 2^w połud.
Raygrad 3 północ prosto
zim. 7^h let. 12 Białystok 6 wsch. zim.
let. 12 zim. 7 Tykocin 6 połud.

[opis parafii goniądzkiej, k. 31-40]

Parafia Goniądzka

[31]

1-mo

Kościół parafialny w mieście JKM Goniądzu położony w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, powiecie brańskim, dekanacie augustowskim. Wioski i miejscowości do tej parafii należące w tymże powiecie są, według porządku alfabety ułożone jak tu po sobie idą:

Barszczewiczna⁹³ zaścianek do starostwa knyszyńskiego, w posesji JW Małachowskiego, w lewy bok Guzów, względem kościoła goniądzkiego na zachód jesienny o siedemdziesiąt prętów.

Białosuknie przedmieście miasta Goniądza. Leży w prawy bok Smogorówki, między wschodem wiosennym i zimowym miła jedna mierna.

Białosuknie⁹⁴ wieś szlachecka najznaczej w części JP Niedźwiedzkiego, leży w tymże samym położeniu tylko że przez ruczaj, dalej i trochę w prawą, to jest między wschodem także wiosennym i zimowym miła jedna mierna.

Boguszewka⁹⁵ zaścianek JP Kramkowskiego za Kramkową Wielką, na zachód zimowy pięć ćwierci mili.

Ciesze wieś do starostwa knyszyńskiego, zaraz za Mońkami na wielki wschód zimowy półtóry mili wielkie.

Dawidowizna zaścianek do starostwa knyszyńskiego, w pół drogi do Klewianńskiego folwarku, półtóry ćwierci mili na wschód wiosenny.

Dzieszki⁹⁶ wieś do starostwa knyszyńskiego, za Szobieszkami⁹⁷, w prawą Zblutowa, na południe półtóry mili dobre.

Downary przedmieście miasta Goniądza, przed Kramkową Wielką, na zachód zimowy miła jedna mała.

Ginie zaścianek do starostwa knyszyńskiego, za Hornostajami, prosto między wschodem i południem miła jedna wielka. [32]

Goniądz miasto JKMci, w którym kościół parafialny jest punktem względem którego czyni się opisanie całej parafii, należy do starostwa knyszyńskiego.

Guzy przedmieście miasta Goniądza, na zachód jesienny pięćdziesiąt prętów.

Hornostaie JP Dzieszka, między Ołdakami z lewej i Zblutowem z prawej, co do słońca między wschodem a południem miła jedna mierna.

Jaški przedmieście miasta Goniądza, w tymże położeniu, tylko co trochę bliżej, równie między wschodem a południem miła jedna mała.

Klewianka folwark do starostwa knyszyńskiego, na wschód wiosenny trzy ćwierci mili.

Klewianka wieś do starostwa knyszyńskiego, między wschodem wiosennym i zimowym miła jedna mierna.

Kosiorki przedmieście miasta Goniądza, na wschód zimowy miła jedna wielka.

[33]

Kramkowka Mała⁹⁸ wieś szlachecka, najznaczniej JP Wyszковского, prosto i niedaleko za Owieczkami, między zachodem i południem mila jedna dobra.

Kramkowka Wielka⁹⁹ wieś szlachecka, najznaczniej JP Kramkowskiego, prosto i zaraz za Downarami, mila jedna mierna.

Krzecze wieś do starostwa knyszyńskiego, za klewińskim folwarkiem, trochy na wschód letni mila jedna mierna.

Krzczkowo wieś do plebanii goniądzkiej należąca, na wschód zimowy półtóry mili dobre.

Kulesniki¹⁰⁰ wieś do starostwa knyszyńskiego, między Łupichami i Płoczną¹⁰¹, toż między wschodem i południem, bardziej a ta ku wschodowi, półtóry mili mierne.

Łupichy przedmieście miasta Goniądza pod Krzczkowem, na wschód zimowy pięć ćwierci mili.

Monki¹⁰² wieś szlachecka, najznaczniej JP Baykowskiego, między wschodem i południem półtóry mili dobre.

Naresło zaścianek do starostwa knyszyńskiego, między Łupichami i Rutkowskimi, na zachód zimowy¹⁰³ półtóry mili mierne.

Oliszki JP Dzieszka, w prawy bok Zblutowa, na południe półtorej mili dobre.

Ołedaki¹⁰⁴ JP Kramkowski[ego], między wschodem i południem trzy ćwierci mili.

Owieczki przedmieście miasta Goniądza, między zachodem i południem mila jedna mała.

Piwowary wieś do starostwa knyszyńskiego, na prawy bok wsi Klewianki, między wschodem wiosennym i zimowym mila jedna mierna.

Potoczyna wieś do starostwa knyszyńskiego, prosto za Giniami, między wschodem i południem półtóry mili dobre.

Puszkarze¹⁰⁵ zaścianek JP Kramkowski[ego] pod Kosiorkami, między wschodem i południem mila jedna mierna.

Pyzy przedmieście miasta Goniądza, zaraz przy Kosiorkach, tylko co w lewą i trochę dalej, mila jedna dobra.

Rawy¹⁰⁶ zaścianek JP Kramkowski[ego], przed Woytowstwem, między wschodem i południem, sześćdziesiąt prętów.

Rumieyki¹⁰⁷ wioska do starostwa knyszyńskiego, prosto za Rutkowskimi Wielkimi, między wschodem wiosennym i zimowym półtóry mili wielkie.

Rutkowskie¹⁰⁸ Wielkie wieś szlachecka, najznaczniej JP Rutkowskiego, za Białosukniami szlacheckimi, na wschód wiosenny i zimowy półtóry mili mierne.

[34]

Rutkowskie Małe wieś szlachecka, najznaczniej JP Rutkowskiego, w prawy bok Rutkowskich Wielkich, pod wschód zimowy półtóry mili mierne.

Rybacki wieś szlachecka najznaczniej JP Wyszковского, za Żodziami prosto, mila jedna mierna.

Siedzie¹⁰⁹ zaścianek przedmiejski do Zybertowa, między Zybertami i Łupichami, na wschód zimowy mila jedna wielka.

Sienkowizna¹¹⁰ w kotłowersji między Żodziami a Kramkowką mila. Leży między zachodem i południem mila jedna mała.

Smogorowka¹¹¹ wieś szlachecka najznaczniej JP Monuszki, za Krzeczami prosto na wschód wiosenny, mila jedna dobra.

Subieszki¹¹² wieś szlachecka najznaczniej JP Surzickiego, za Rybakami prosto na południe, mila jedna dobra.

Spakowo¹¹³ folwark do starostwa knyszyńskiego, na wschód zimowy półtóry mili dobre.

Swierzbienie¹¹⁴ wieś szlachecka najznaczniej JP Ciwińskiego, w prawą [stronę] Giniów, na południe mila jedna wielka.

Szaciły wieś do starostwa knyszyńskiego, za Smogorówką prosto na wschód wiosenny, półtóry mili.

Szafranki przedmieście miasta Goniądza, za Guzami, tylko wprawo na zachód wiosnowy dalszy, pół ćwierci mili.większe.

Woytostwo¹¹⁵ królewszczyzna JP Kramkowski[ego], wpół drogi do Ołdakow, półtóry ćwierci mili.

Wygoda¹¹⁶ zaścianek do starostwa knyszyńskiego, nad rzeką Biebrzą i przewozem, na zachód letni mila jedna mierna.

Zagi¹¹⁷ zaścianek przedmieścia do Białosukniów należący, między wschodem wiosnowym i zimowym mila jedna mierna.

Zblutowo wieś szlachecka najznaczniej JP Płońskiego, w prawy bok Hornostajow, między wschodem i południem mila jedna wielka.

Żodzie wieś do probostwa szpitalnego należąca, w prawy bok pod Rybakami, na południe mila jedna mała. [35]

Zyburty przedmieście miasta Goniądza, trochę w lewo za Pyzami, na wschód zimowy mila jedna wielka.

Żupa solna JKM w połowie drogi do Szafrankow, ale trochę pod letni wschód, sześćdziesiąt prętów od miasta.

2-do

Od tego kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkie są następujące:

Białaszew¹¹⁸ kościół parafialny w województwie mazowieckim, ziemi wiskiej, diecezji płockiej, dekanacie wąsowskim, dobrach JP Klimaszewskiego, na zachód letni mil trzy.

Dolistow¹¹⁹ kościół parafialny w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, dekanacie augustowskim, dobrach JO Branicki KK, na wschód letni półtorej mili dobre.

Kalinowka¹²⁰ kościół parafialny w tymże województwie, dekanacie knyszyńskim, dobrach do plebanii kalinowskiej należących, między wschodem i południem mil dwie wielkich.

Knyszyn kościół parafialny w tymże województwie, dekanacie knyszyńskim, mieście i dobrach starostwa knyszyńskiego należących, mil trzy dobrych.

Trzcianne kościół parafialny w tymże województwie, dekanacie augustowskim, dobrach najznaczej plebanii trzciańskiej, na zachód zimowy mil dwie wielkich.

3-tio

Miasta znaczniejsze koło tego kościoła.

Grodno miasto stołeczne powiatu grodzieńskiego, w województwie trockim. Leży na wschód letni, odległe mil dwanaście dobrych.

Knyszyn miasto stołeczne starostwa knyszyńskiego. Leży na południe, odległe o mil trzy dobrych.

[36] **Szczacin**¹²¹ miasto szlacheckie JP Potockiego na zachód letni, odległe o mil pięć miernych.

Tykocin miasto JP Branicki KK na wschód zimowy mil cztery wielkich.

4-to

Droga z Goniądza do Grodna najwięcej ile w środku kamienista.

Droga z Goniądza do Knyszyna pagórkami, do połowy kamienista, dalej trochę lepsza ale kręta.

Droga z Goniądza do Szczucina naprzód bielami, dalej piaskami aż do rzeki Niebry¹²², toż samymi lasami korzenista.

Droga z Goniądza do Tykocina zrazu dosyć dobra, dalej lasem korzenista, potem kamienista, na koniec pod samym Tykocinem przez groblę pół ćwierci mili.

Droga z Goniądza do Grodna letnią jazdą piętnaście godzin, zimową trzynaście.

Z Goniądza do Knyszyna letnią jazdą pięć, zimową godzin trzy.

z Goniądza do Szczucin[a] letnią jazdą godzin siedem, zimową godzin pięć.

z Goniądza do Tykocina letnią jazdą godzin sześć, zimową godzin pół piątej.

5-to

Jezior formalnych w tej parafii nie masz, brzegami tylko koło rzeki Biebrzy, która pod samym miastem Goniądzem północną stroną płynie, różne ustępny i doły znajdują się, które też na kształt jeziorkow są. Na wiosnę całe je rzeka zalewa, latem osychają. Liczyć ich można na kilkadziesiąt, ale nazwisk swoich nie mają, wszystkie leżą pod północ i ku zachodowi letniemu.

[37] **Bagno** Łosiabiel ciągnie się poczynając od Downarow // aż do rzeki Biebrzy na zdłuż ze trzy ćwierci mili, szeroko na ćwierć. Różnymi zaroślami zaćmione, między zachodem zimowym i letnim.

Błota między Downarami i Kramkówkami obiema szerokie na prętów dwadzieścia, długi na ćwierć mili. Nazwiska nie mają. Miejscami na nich trzcinka,

olszynka i inne drobne zarośle zastępują. Leżą między zachodem i południem.

Stawek Barszczewizna do starostwa knyszyńskiego na Goniądzce, ruczaju małym od Hornostaiow idącym, zarosły i błotem zawalony, w lewy bok Guzow, na zachód wiosnowy pięćdziesiąt prętów.

Stawek Boguszewka JP Kramkowskiego przy zaścianku tegoż imienia, na zachód zimowy pięć ćwierci mili.

Stawek Krzeczkowski jeden i drugi we wsi Krzeczkwie, na zachód zimowy półtorej mili.

Stawek Pelch do starostwa knyszyńskiego na Goniądzce, mały, zarosły, zaraz pod miastem na południe.

Stawek Rawy JP Kramkowskiego na tymże ruczaju niewielki, czysty, tylko że karczysty, między wschodem i południem sześćdziesiąt prętów.

Stawek Woytowski do Woytostwa JP Kramkowskiego należący, na tymże ruczaju niewielki, zarosły, między wschodem i południem półtorej ćwierci mili.

6-to

Las Goniądzki do miasta Goniądza należący cały spustoszony ani do budowli zdalny prócz do mizernego opatu. Leży przez Kramkówką wielką w prawo. Jest to wszereż pół mili, wdłuż na mile aż do rzeki Biebrzy, oddalony o trzy ćwierci mili, między wschodem zimowym i letnim.

Las Kramkowski do wielkiej i małej Kramkówki należący. Poczyna się od Kramkowskiego wielkiej i ciągnie się na wschód letni wdłuż dwie mili wszereż pod Wilanówkę i Dobarz pół mili. Dobrac w nim można drzewa do budowli, najwięcej jednak leszczyny jako brzeziny, olszyny. Ma miejscami różne zarośle długości i szerokości kilka morgów, które nie mają swoich nazwisk. Leży za Kramkówką o mile jedną dobrą, między zachodem zimowym i letnim. [38]

Las Krzeczkowski do Krzeczowa i plebanii należący, cały chrościany prócz co miejscami chojki znajdują się do budowli nie zdalne. Jest tego wdłuż ćwierć mili, wszereż morgów kilkanaście. Leży za Krzeczkwem na wschód zimowy.

Las Kułakoszczyzna do starostwa knyszyńskiego, zaczyna się od Dawidowizny, a kończy się pod Białosukniami, Klekwianką i Piwowarkami, zaroślami tylko niezdatnymi i błotami napełniony, długi na półtorej ćwierci mili, szeroki na pół. Leży między wschodem wiosnowym i zimowym.

Las Puszarze JP Kramkowski[ego] ma piękne drzewo do budowli i opatu. Znajduje się w nim i brzezina. Poczyna się od zaścianku tegoż imienia, a ciągnie się aż pod Ołdaki, długi na pół ćwierci mili, szeroki na kilkadziesiąt prętów. Leży na Woytowstwie, między wschodem i południem pół mili.

Las Rybacki do Rybakow i Zblutowa należący ma piękne drzewo i zarośle po kilkanaście prętów, szeroki na morgów sześć, długi na pół ćwierci mili. Leży za Rybakami o milę jedną mierną.

[tekst z lewej strony karty obok szkicu – por. opis parafii w punkcie 5]

Jeziorka formalnych nie masz, brzegami tylko koło rzeki Biebrzy, która pod samym miastem Goniądzem północną stroną płynie, różne ustępy i doły znajdują się, które też na kształt jeziora są. Na wiosnę całe je rzeka zalewa, latem wysychają, liczyć ich można na kilkadziesiąt, ale nazwisk swoich nie masz. Wszystkie leżą na północ i ku zachodowi let.

- **Bagno Łosiabiel** ciągnie się poczynając od **Downarow** aż do Rz. Biebrzy na zdłuż ze 3/4 mili szeroko na 1/4, różnymi zarostami zaćmione, między zach. zim. i let.
- **Błota** między **Downarami** i Kramkowkami obiema szerokie na prętów 20, długość na 1/4, nazwiska nie mają, miejscami na nich łożynka, olszynka i zarośla drobne, leży między zach. i połud.
- **Stawek Barszczewizna** na ruczaju Goniądzce od Hornostaie idącym zarosły i błotem zawałony, w lewy bok Guzow na zach. wios. 50 prętów.
- **Stawek Boguszewka** przy Kramkowskiej zaśc. na zach. zim. 5/4
- **Stawek Krzeczkowski** jeden i drugi w[e] wsi Krzeczkwie na zach. zim. 1 1/2.
- **Stawek Pełch** na Goniądzce mały, zarosły, zaraz za miastem na polu.
- Stawek Rawy** na tymże ruczaju niewielki, czysty, m.¹²⁴ wsch. i połud. 60 pręt.
- Stawek Woytowski** na tymże ruczaju [między] wsch. i połud. 3/8.

[zapis u dołu karty i z prawej strony szkicu – por. opis parafii w punkcie 6]

- 1) Las **Goniądzki** mizerny i rzadki leży przed Kramkawką w. w prawą wszerz 1/2 m[ili] dłużej 1. aż do Rz. Biebrzy oddalonej o 3/4 między wsch. zim.
- 2) Las **Kramkowski** do w. i m. Kramk. należy, poczynając od Kram. w., ciągnie się na wsch. let. wdłuż 2. mili wszerz pod Wilanówkę i Dobarz pół mili, najwięcej lesciny, brzez. olsz., ma miejscami różne zarośla długości i szerokości kilka morgów. Leży za Kramkow. o 1. dob. międ[dzy] zach. zim. i let.
- 3) Las **Krzeczkowski** do Krz[eczkowa] i pleb. nal., cały chrościany wdłuż 1/4, wszerz kilkanaście morgów, leży za Krzecz. na wsch. zim.
- 4) Las **Kulakoszczyzna** do star. knysz., zacz. od Dawidowizny a kończy się pod Białosuknią, dłużej na 3/8 szer. 1/8. Leży m[ędzy] wsch. wios. i zim.
- 5) Las **Puszkarze** ma piękne drzewo do budowy. Poczynając od **Zaścianku Puszkarze** a ciągnie się od [?] pod **Oldaki** dłużej na 1/8, szer. kilkadziesiąt prętów, leży za Woytowstwem między wsch. i połud. 1/2.
Las Rybacki do **Rybakow** i Zbłutowa piękne drzewo kilkanaście prętów, szerok. morgów 6 dłużej na 1/8, leży za Rybakami o 1.

[druga mała karta z nr [1] wklejona między s. 34 i 35 opisu]

Parafia Goniądz

[1]

Województwo Podlaskie

Ziemia Bielska

Powiat Brański

[z lewej strony karty wykaz miejscowości z określeniem ich położenia – por. opis parafii w punkcie 1]

le Starostie est a Małachowski

– Barszczewizna zaścianek 70 pręt. do starost. knysz., zach. jesien. w lewy bok **Guzowa**

21 Białosuknie przedmieście miasta Goniądza [między] wsch. wios. i zim., w prawy bok **Smogorowki** do star. goniądz.

35 Białosuknie wieś 1. leży at supra tylko przez ruczaj, dalej i trochę w prawą

– Boguszewka zaścianek, 5/4 — zach. zim. za Kramkawką wielką

– Ciesze zaraz za Monkami 1 1/2 w. wsch. wielk. zim. do star. knisz.

1 Dawidowizna zaścianek – 3/8 wsch. wios. w pół drogi do Klewianskiego folwarku

7 Dzieszki 1 1/2 dob. na połud. za Szobieszkami w prawą, do star. knisz.

22 Downary przedmieście miasta Goniądza 1 m zach. zim. przez Kramkawkę wielką do star. knysz.

1 Ginie zaścianek 1 w. od wsch. i połud. za Hornostaiami prosto do star. knisz.

– Goniądz do starost. knyszyn

– Guzy przed[mieście] mias. Goniądz[a] 50 pręt. zachód jesien.

13 Hornostaie 1. na wsch. i połud. między Oldakami z lewej a Zbłudowem z prawej

15 Jaski przedm. miast. Goniądz[a] 1. m [między] wsch. i połud., trochę bliżej jak Hornostaie do starost. knysz.

19 Klewianka folw. 3/4 na wsch. wios. do staros. knisz.

– Klewianka wieś 1. na wsch. wios. i zim.

16 Kosiorki przedm. miast. Goniądz[a] 1. w do star. goniądz.

– Kramkowska mała 1 dob. na zach. i połud. – prosto i niedaleko za Owieczkami

39 Kramkowska wielka 1. prosto i zaraz za Downarami

– Krzeczko 1. za Klewianskim Folwarkiem trochę na wsch. let. do star. knysz.

26 Krzeczkowo 1 1/2 dob. na wsch. zim. do plebanii goniądz.

13 Kulesniki 1 1/2 międz. wsch. i połud. atoli ku wsch. między Łupichami i Poloczynę do star. knisz.

11 Łupichy przed. miast. Goni[ądza] 5/4 na wsch. zim. pod Krzeczkwem do staros. knysz.

21 Monki szl. 1 1/2 d [między] wsch. i połud.

- Naresło zaścianek 1 1/2 zach. zim. międ. Łupichami i Putkowskimi do star. knisz.
- 5 Oliszki 1 1/2 ^{dob.} na połud. w prawy bok Zbłutowa
- 10 Ołedaki 3/4 ^d [między] wsch. i połud. Ołdaki
- 22 Owieczki przedmies. Gon[iądza] 1.^m zach. i połud. do staros. goniądz.
- 9 Piwowary 1. [między] wsch. wios. i zim. do star. knisz. na prawy bok wsi Klewianki
- 8 Potoczyczna 1 1/2 [między] wsch. i połd. prosto za Giniany do star. knysz.
- Puszkarze zaścianek 1. [między] wsch. i połud. pod Kosiorkami
- Pyzy przedm. miasta Goniądza 1. ^{dob.} zaraz przy Kosiorkach tylko co w lewą i trochę dalej
- Rawy zaścianek 60 pręt. [między] wsch. i połud. przed Woytostwem
- 3 Rumieyki 1 1/2 ^w wsch. wios. i zim. prosto za Rutkowskim wielkim Romeyki klucz
- Rutkowskie wielkie 1 1/2 na wsch. wios. i zim. za Białosukniami szlachec.
- 36 — małe 1 1/2 na wsch. zim. w prawy bok Rut. wielk.
- 14 Rybaki 1. za Żodziami prosto
- Siedzie zaścianek przedmieście do Zyburtow 1.^w wsch. zim., międ[zy] Zybur-tami i Łupichami
- Siemkowizna 1. [między] zach. i połud. [między] Żodziami a Kramkową
- 5 Smogorowka 1 ^{d.} na wsch. wios. za Krzeczami prosto, część do star.
- 12 knisz.
- 13 Subieszki 1.^{d.} połud. za Rybakami prosto
- Spakowo folw. 1 1/2 ^{d.} wsch. zim. do star. knisz.
- 12 Swierzbienie 1 ^{w.} połud. w prawą Giniów
- 8 Szaciły 1 1/2 wsch. wios. za Smogorówką prosto, do star. knisz.
- Szafranki przed[mieście] mias[ta] Gon[iądza] 1/8 ^{w.} za Guzami tylko w prawą na zach. wiosenny dalszy
- 7 Woytostwo 3/8 ^{w.} pół drogi do Ołdako[w] (królewszcz.)
- Wygoda zaścianek do star. knysz. nad Rz. Biebrzą i przewozem, na zach. let.
- Zagi zaścianek 1. przedmieście do Białosukniów należ. [między] wsch. wiōs. i zim.
- Zbłutowo 1 ^{w.} [między] wsch. i połud. w prawy bok Hornostaiów
- 10 Żodzie 1 ^{m.} na połud. w prawy bok pod rybakami (do probost. szpitalnego)
- 16 Zyburty przed[mieście] miast[a] Gon[iądza] 1. ^{w.} wsch. zim. trochę w lewą za Pызami
- Żupa solna JKM 60 pręt. w połowie drogi szafrankow ale trochę pod letni wsch.

[z prawej strony karty wykaz młynów, parafii sąsiednich i miast – por. opis parafii w punkcie 7, 2 i 3]

[młyn] na Barszczewiznie (starościński)
na Boguszewce

[dwa] Krzeczkowski do pleban. należ.
M[Pełch tuż zaraz na dołku nad miastem (starościński)
na Rawach pod Woytostwem
na samym Woytostwie

let.	zim.	
15	– 13	Grodno 12
7	5	Szczucin 5. zach. let.
à	Branicki	
6	4 1/2	Tykocin 4 w. wsch. zim.

Parafia Jesionowska

1-mo

Kościół parafialny w miasteczku Jesionowka¹²⁵ nazwanym w kollacji JW Jmci Pana Kuczyńskiego podkom[orzego] ziemi bielskiej, w województwie podlaskim, w ziemi bielskiej, w powiecie brańskim położonym. Wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże powiecie, według porządku alfabety ułożone jak tu po sobie idą.

Chobotki¹²⁶ JW Jmci P Kuczyńskiego na południe pół mili wielkie.

Grabowka¹²⁷ miejsce, gdzie niedawno wieś była, a dopiero tylko grunt do dworu Krzywej należy JW JP Kuczyńskiego.

Jasionoweczka¹²⁸ jedna pół ćwierci mili, a druga ćwierć mili mierna na zachód zimowy od kościoła.

Kamianka¹²⁹ JW JP Kuczyńskiego na północ pół mili wielkie od kościoła.

Kruczek¹³⁰ gdzie niegdyś wioska i młyn był podług powieści ludzkich i niektórych znaków, pół mili wielkie od kościoła na wschód letni, JW Jmci P Kuczyńskiego.

Kruczek młyn i folwark tegoż Jmci pół ćwierci mili na wschód zimowy.

Krzywa wieś nazwana tegoż Jmci na północ od kościoła trzy ćwierci mili.

Olszanka tegoż Jmci mila mierna na północ.

Pawelce¹³¹ JP Szepietowskiego, między wschodem zimowym i południem ćwierć mili mierne.

Słomianka JW Jmci Pana Kuczyńskiego, w jeden koniec ćwierć mili a w drugi pół mili, na północ od kościoła.

2-do

[42] Od tego parafialnego kościoła kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Brzozowa kościół filia do Kalinowki w starostwie knyszyńskim, dwie mili miernych od Jesionowki na północ.

Kalinowka kościół parafialny w dobrach starostwa knyszyńskiego, na zachodzie zimowym mila mierna od Jasionowki.

Knyszyn kościół parafialny i filia kościół nazywający się Krypno, na trakcie tykocim, w dobrach starostwa knyszyńskiego, mil dwie miernych na południe¹³². W tym mieście Maydeburya¹³³.

Korycin kościół parafialny w dobrach ekonomicznych JKMci, na wschód letni mila mierna.

3-tio

Miasta znaczniejsze około tego kościoła jesionowskiego:

Białystok miasto na wschód zimowy JO JP Branickiej, mil cztery wielkie.

Tykocin miasto sądowe tejże Jmci Pani na południe mil cztery mierne.

Goniądz miasto sądowe w starostwie knyszyńskim, mil trzy wielkie od Jesionowki na zachód zimowy.

Wasilkow miasto Maydeburya, mil cztery na wschód zimowy od kościoła jasionowskiego.

4-to

Droga z Jesionowki do Białegostoku kamienista, dalej piaszczysta, potem przez puszcę knyszyńską korzenista, dalej błotnista i kręta, na rzece w Dobrzyńwie Suprasl nazwanej grobla i most.

Droga z Jesionowki do Tykocina kamienista, piaszczysta i błotnista mokrej wiosny i jesieni; puszcą i zaroślami jechać.

Droga z Jasionówki do Goniądza kamienista aż nazbyt, polem otwartym, mało co chrostami jechać. [43]

Droga z Jasionówki na niektóre wioski królewskie przez puszcę korzenistą, a dalej piaszczysta, do Wasilkowa.

Droga do Białegostoku z Jesionowki, letnią drogą godzin pięć jazdy a zimową za godzin cztery zajędzie.

Droga do Tykocina, zimową drogą za godzin trzy a letnią godzin pięć jazdy z Jesionowki.

Droga do Goniądza, zimową drogą tyleż dla zawianej drogi trzeba jechać jak i latem, to jest godzin cztery.

Droga do Wasilkowa z Jesionowki, drogą zimową godzin cztery a letnią godzin pięć można jechać.

5-to

Jeziora ani bagna ani błot znacznych nie masz w tej parafii. Stawek na rzece Kruczek nazwanej JW Jmci P Kuczyńskiego. Stawek na tejże rzece ku południowi JP Szepietowskiego. Stawek w Chobotkach z krynic o kilkaset kroków wyciekający JW Jmci P Kuczyńskiego.

6-to

Las JW JP Kuczyńskiego od kościoła na południe, na zachód zimowy i letni, na pół mili wprzecz a na milę jedną wzdłuż rozciągający się. Oprócz tego, co różnego rodzaju zdatne są drzewa, to jest: dębina, lipina, jasionina, klonina, osina, grabina, brzezina, olszyna etc.

Gaj Zapowiedz nazwany do granicy litewskiej od dworu ciągnący się na staj dwadzieścia. Ma w sobie dębinę, olszynę, brzezinę, łozinę, na wschód zimowy od kościoła.

Las tegoż Jmci za wsią i za dworem knyszyńskim nazwanym na ćwierć mili wielkie tak wzdłuż i wprzecz rozciąga się, w którym brzezina, olszyna, leszczyna i różna krzewina rośnie. Ten las od Jasionowki na północ. [44]

Młynów trzy w tej parafii: młyn i folusz na rzece Kruczek nazwanej JW JP Kuczyńskiego.

Młyn na tejże rzece JP Szepietowskiego.

Młyn w Chobotkach JW JP Kuczyńskiego, jako się już wyżej wyraziło numero 5to o stawach.

Drogi partykularne i trakty publiczne te są:

1. **Gościńiec** warszawski od Tykocina i Knyszyna przez Jesionówkę ciągnący do Grodna. Ten przez góry i doły, groble sypane, jadąc do Korycina od zachodu letniego widać dwór JW JP Kuczyńskiego i wieś Słomiankę, jakoby o kroków tysiąc z drugiej strony od wschodu widać o ćwierć mili przez rzekę Kruczek Krukowszczyznę, wieś królewska. Na tej drodze mostków cztery a na koniec grobla i most znaczny od Litwy Kruczkciem graniczący i tu się kończy parafia Jesionowska.
2. **Droga** do Litwy na wschód zimowy z Jesionówki przez rzekę Kruczek, około młyna i foluszu, gdzie się kończy parafia jesionowska.
3. **Droga** między wschodem zimowym i południem na Pawelce JP Szepietowskiego prowadzi także do Litwy o ćwierć mili i tu jest termin parafii jesionowskiej.
4. **Droga** na południe do Knyszyna przez puszcę, jak się rzekło numer 6to o lasach. I na tej drodze, która jest zrazu kamienista, a potem równa, za pół mili wielkie w Chobotkach kończy się parafia jesionowska.
5. **Droga** przez dwie wsi Jesionoweczki nazywające się do kościoła parafialnego kalinowskiego na zachód zimowy. Za pół mili granica gruntów i tam się kończy parafia jesionowska; dalej do Kalinowski po samych prawie kamieniach jechać.
6. **Droga** do kościoła dolistowskiego parafialnego idzie przez wieś Słomianka nazywającą się JW Jmci P Kuczyńskiego. Za wsią kręto na zachód letni, dokąd jadąc widać Kamianka tuż i Olszanka JW JP Kuczyńskiego, dalej i Bobrowkę starostwa knyszyńskiego. Wszystkie podług traktu drogi jakoby o ćwierć mili. Tą drogą jadąc pełno kamieni, chrostów gęstych. Ta droga ciągnie na grunta Grabowka nazwane JW JP Kuczyńskiego, które są ostatnie parafii tutejszej, tykające się gruntów wsi Romeykw należących do kościoła goniądzkiego, i tam termin parafii jesionowskiej.

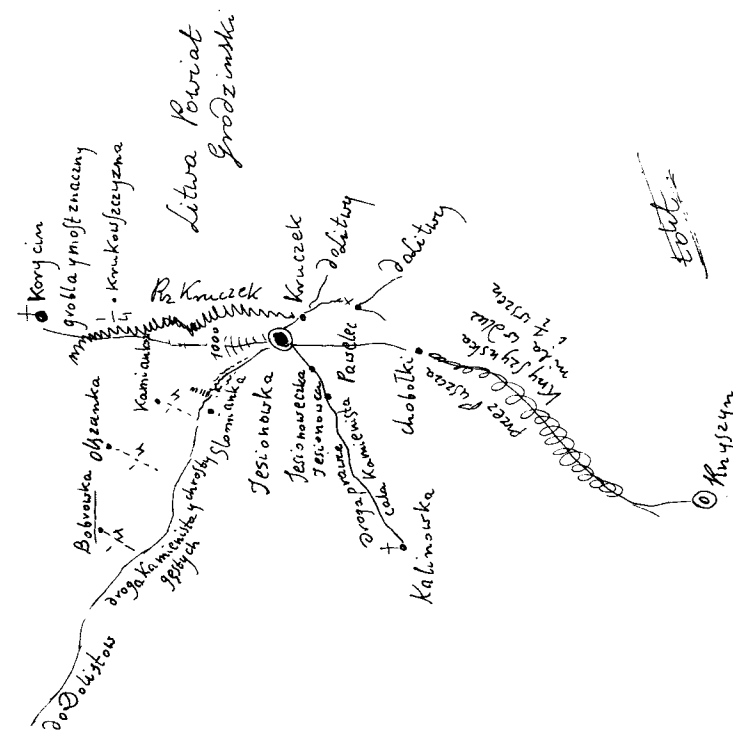
Parafia jesionowska ze wszystkimi wioskami i miejscami jest położona w województwie podlaskim, w ziemi bielskiej, w powiecie brańskim, który się styka przez rzekę Kruczek nazwaną z powiatem grodzińskim na wschód letni.

Takowe opisanie parafii mojej podpisem ręki mojej własnej stwierdzam

X Krzysztof Kruszewski
Pleban Jesionowski

Województwo Podlaskie
Ziemia Bielska
Powiat Brański

Parafia Jesionowska

[tekst z lewej strony szkicu – por. opis parafii w punktach 5 i 6]

Jeziorka ani bagnów ani błot znacznych nie masz.

Stawek na Rz. Kruczek

Stawek w Chobołkach z krynic o kilka 100 krok.¹³⁴ wynikający.

Las na połud. na zach. zim. i let. na pół mile wszcz a na 1. wdłuż rozciąga się, oprócz tego w różnego rodzaju zdadne są drzewa.

Gaj **Zapowiedz** na wsch. zim. do granicy Litewskiego dworu ciągnący się na staj 20.

Las na północ za wsią i dworem, Knyszyńskim nazwany 1/4 wdłuż i wszcz.

[pod szkicem z lewej strony wykaz miejscowości z określeniem ich położenia – por. opis parafii w punkcie 1]

7 Chobotki 1/2^w na połud.

– Grabowka miejsce, gdzie niedawno wieś była, a dopiero tylko grunt do dworu Krzywej należ.

18 Jasionowka miasteczko

36 Jasionoweczka jedna 1/8 a druga 1/4 na zach. zim.

– Kamianka 1/2^w północ

3 Kruczek gdzie niegdys wioska i mł[yn] był 1/2^w wsch. let.

– Kruczek mł[yn] i folwark 1/8 na wsch. zim.

26 Krzywa wieś, 3/4 północ

– Olszanka 1. północ

– Pawelec 1/4 [między] wsch. zim. i połud.

– Słomianka w jeden koniec 1/4 – a drugi 1/2 na północ

Dekanat Augustowski

[z prawej strony wykaz młynów i uwagi dotyczące miast sąsiednich i kościołów – por. opis parafii w punktach: 7, 2, 3 i 4]

mł[yn] i folwark na rz. Kruczek

na teźe rz. do Pawelec

w Chobołkach

Brzozowa filia Kalin[ówki] na północ

Kalinowka 1. zach. zim.

Knyszyn i filia kościoł[a] nazywająca [się] Krypno na trakcie tykocz. mil 2 na połud.

Korycin 21. na wsch. let.

	let.	z.	
	5	4	Białystok 4 ^w wsch. zim
sądow.	5	3	Tykocin 4 połud.
sądow.	4	4	Goniądz 3 ^w zach. zim.
	5	4	Wasilkow 4. wsch. zim.

[opis parafii karpowiczowskiej, k. 47-50]

Parafia Karpowiczowska¹³⁵

[47]

1-mo

Kościół parafialny we wsi karpowiczowskiej położony w województwie podlaskim, w ziemi bielskiej, w powiecie brańskim, w dekanacie augustowskim. Wiosek prócz jednej wsi wyż wyrażonej nie masz.

Wieś leży wdłuż rzeki Brzozowej¹³⁶ ciągnącej się zza Korycina, czasami wylewom podległej czyniąc złą, przykrą i niebezpieczną przeprawę, łączącej się z Bobrą za boreczkiem i lasem Karpowickim z zachodu letniego ku północy, blisko Jesionowa¹³⁷, parafii dolistowskiej w Koronie, w Podlasiu będącego, za rzekami Bobrą i Neta. Dalej trochę nachyliwszy się ku północy, Dębowa¹³⁸ w parafii chodorowskiej w Litwie leżącej, w widłach między rzekami: względem Dębowa ze strony z południa i wschodu Bobrą, ze strony zachodniej i całej północy Neta, dzielącą Litwę od Podlasia. Uważając od małego olchowego gaju nazwanego Dubnel, o kilkaset kroków ode dworu na wschodzie zimowym, do końca lasu Karpowiczowskiego czyli wielkiej Brzozowy będzie długości i szerokości średnie pół mile; od łąki księżęcej czyli plebańskiej nazwanej Szeroka do granicy jatwieckiej i zabielskiej ciągnącej się od między północy ku południowi będzie średnie pół mili.

Borek karpowicki przy końcu lasu Karpowickiego, mało sośniny, więcej chojny mający.

Las nad rzeką Brzozową po zachodzie ku północy, na nizinach i błotach, olchowy i trochę jesionowy z chrostami olchowymi, jesionowymi i łożowymi ciągnie się blisko lub więcej ćwierć mile ku wsi Jesionowowi z Karpowicz, czyli z Wielkiej Brzozowy. Między środkiem do południa, na pięknej równinie o ćwierć mili widać Kisły, młyn i domów kilka, należące do starostwa knyszyńskiego parafii dolistowskiej. Bliżej południa dwie wsi Jatwiecze¹³⁹ do teźe parafii i tegoż starostwa, na sam półdzień czyli trochę z południa Dzieciołow¹⁴⁰, o pół mile od Karpowicz. Blisko zachodu Zabiele parafii dolistowskiej, starostwa knyszyńskiego. Zza borku i lasu Karpowiczowskiego, będącego pod samym zachodem letnim ku północy, za rzekami Brzozową i Bobrą widać Jasionowo i trochę dalej Kopytkowo do starostwa knyszyńskiego należące, parafii dolistowskiej i tu już granice dzielące parafię dolistowską [i] karpowicką kończą się. O kilka tysięcy kroków od Jesionowa, w widłach od Jesionowa rzek Bobry i Nety, w parafii chodorowskiej, blisko zachodu ku północy, domów kilka nazywają się Dębowa; za rzeką Brzozową i Bobrą, na samą północ Jagłowo, za rzeką Brzozową nad samą Bobrą, o pół mile od Karpowicz. Więcej jak o milę dużą Czerniewo, z północy ku wschodowi. Z tej strony rzeki Bobry, o milę dużą za rzeką Brzozową widać Dwuchły¹⁴¹ dwór

[48]

[49]

królewski i karczma, trochę bliżej z północy przy samym wschodzie letnim Ostrowek¹⁴² dwór królewski, na samym wschodzie letnim Grzymiaczki¹⁴³ wioska i karczma, w bliskości Suhejwoli¹⁴⁴ tamże Głębocyzna¹⁴⁵, Leśniki czyli Gaiewo [słowo nieczytelne], ku Chodorowce¹⁴⁶ bliżej Suhejwoli młyny dwa Olszanka, po wschodzie letnim zaczyna się wieś Suchawola mająca różne nazwiska, i to są dobra królewskie, blisko południa o pół mili na pięknym pagórku widać kościół poświętny Chodorowka¹⁴⁷ zwane; za poświętnym ku południowi dwór Żychow¹⁴⁸ Jmci Pana Rosochackiego, i to tu już granica i wszystkie wioski litewskie parafii chodorowskiej.

2-do

Dolistow¹⁴⁹ kościół parafialny blisko zachodu letniego¹⁵⁰ leży o milę od Karpowicz, kościół parafialny w tymże samym dekanacie i województwie. Droga piaszczysta, kamienista, prosta na Zabiele o pół mili leżące.

Chodorowka Kościelna, kościół jest w położeniu po wschodzie letnim¹⁵¹ około godziny ósmej [?] w Litwie za rzeką Brzozową. Droga na Suchowolę będącą o ćwierć mile od Karpowicz czasami zbyt błotnista i niebezpieczna dla wielkich wylewów rzeki Brzozowej. potem wzdłuż Suhejwoli przejechawszy o kilka tysięcy kroków kościół poświętny i z tymi tylko parafiami, to jest chodorowską i Dolistowem, parafia karpowicka graniczy.

Goniądz miasteczko grodowe leży z południa przy samym zachodzie letnim¹⁵², mil pół trzeci, nad rzeką Bobrą. Droga piaszczysta, błotnista i niewygodna.

Tykocin miasteczko sądowe mil sześć leży na samo południe. Droga piaszczysta, kamienista, błotnista i niewygodna.

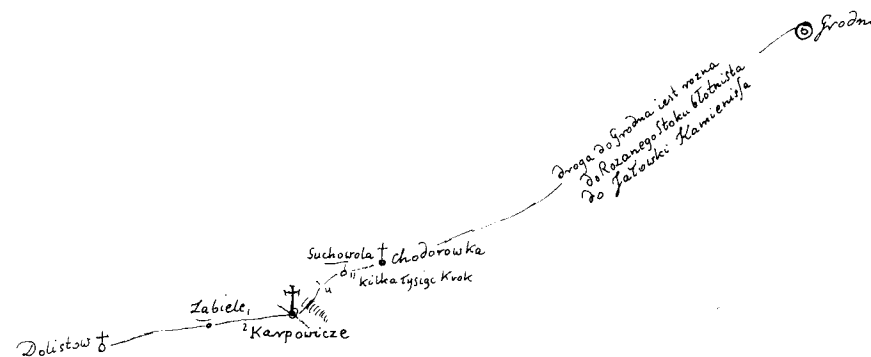
[50] **Grodno** miasto stołeczne litewskie leży zaraz po wschodzie letnim, o mil ośm od Karpowicz. Droga różna, do Jałowki kamienista, do Rożanogostoku błotnista osobliwie wiosną i dalej miejscami różna, między wschodem letnim i zimowym o kilkaset kroków od kościoła jest stawek i młyn pusty na rzece Brzozowa do JP Karpiow należą. Więcej nie ma nic godnego do doniesienia układającemu mapę, chyba to, że grunt niemal wszystek piaszczysty, po polu i zagonach miejscami chojki, łożynki, w równinach pagórki i dolinki mogące mieć wodę ordynaryjną, a za dołożeniem starania kryniczną, wód słonych nie ma, kruszców zgodnych do pławienia czyli rafinowania nie masz. Rudy chociaż miejscem pokazują się, nie są zgodne do robienia żelaza, bo zmieszane z błotem.

Attestator X Stefan
Trzeciak Pleban Karpowicki

[na k. 46 szkic parafii karpowiczowskiej]

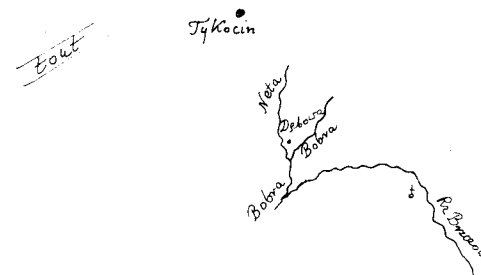
Parafia Karpowicze

Województwo Połaskie
Ziemia Wzelska
Powiat Branski

Goniądz

kilka lok. stawek y ml. Kisty na Rz. Brzozowa

[zapis wokół szkicu – obszerne fragmenty tekstu z opisu parafii w punkcie 1]

Na samą północ Jagłowo za Rz. Brzozową nad samą Bobrą o 1/2 mile od kościoła, więcej jak o milę dużą **Czerniewo** z północy ku wschodowi, z tej strony Rz. Bobry o 1. dużą za Rz. **Brzozową** widać **Dwuchły** dwór królewski i karcz[ma] trochę bliżej z północy przy samym wschod[zie] let. **Ostrowek** dwór królewski, na samym wsch. let. Grzymiaczki wioska i karcz., w bliskości ku Suchey woli młyny dwa Olszanka, po wsch. let. zaczyna się wieś Suchowola mająca roczne nazwiska. [...] blisko połud. o 1/2 na pięknym pagórku widać kościół i poświętne Chodorowka, za poświętnem ku połud. dwór Zychow i tu to już granica i wszystkie wioski litewskie paraf. chodorowskiej.

= Las nad rz. Brzozową po zachodzie ku północy na nizinach i błotach, ciągnie się blisko lub więcej 1/4 ku wsi **Jesionowowi** z Karpowicz czyli z Wielkiej Brzozowy między szrodkiem do południa, na pięknej równinie o 1/4 widać **Kisły** młyn i domów kilka należące do starostwa knyszyńskiego paraf. dolistowskiej, bliżej południa dwie wsi Jatwiecze na sam połud.¹⁵³ trochę z połud. Dzieciołow o 1/2 mile od Karpowicz, blisko zach. **Zabiele** parafii dolist.

Z za borku i Lasu Karpowickiego będącego pod samym zachodem let. ku północy za rzekami **Brzozową** i Bobrą widać **Jasionowo** i trochę dalej Kopytkowo paraf. dolistow.

O kilka 1000 krok. od Jasionowa w widłach od Jasionowa rzek **Bobry** i **Nety** w paraf. chodorowskiej blisko zach. ku północ domów kilka nazywają się Dębowa za rz. Brzozową i Bobrą.

[...] uważając od małego olchowego gaiku nazwanego Dubnel o kilkaset kr. ode dworku karpowiczowskiego będzie długość i szer. średnio pół mile od łąki Xiężnej czyli Plebańskiej nazwanej Szeroka do granicy jatwiezkiej i zabielskiej ciągnącej się od między północy i połud. będzie średnio 1/2 mile.

Rz. Brzozowa łączy się z Bobrą za borczkiem i Lasem Karpowickim z zach. let. ku północy blisko wsi **Jasionowo** paraf. dolist. Za rzekami Bobrą i Netą dalej trochę nachyliwszy się ku północy **Dębowa**. w paraf. chodorowskiej w Lit. leżącej w widłach między rzekami względem Dębowa z[e] strony południa i wschodu Bobrą, z[e] strony zachodniej i całej północy Netą dzielącą Litwę od Podlasia.

[zapis dotyczący parafii i miast sąsiednich – por. opis parafii w punkcie 2]

Dolistow 1. blisk[o] zach. let.
‘prosto na Zabiele 1/2

w Lit. Chodorowka 1/4 w wsch. let.

miasteczko grodowe Goniądz 2 1/2 z połud. przy sam. zach.

Tykocin 6 samo połud.

Grodno 8 wsch. let.

[opis parafii rajgrodzkiej, k. 51-58]

Parafia Rajgrodzka

[51]

1-mo

Kościół parafialny w miasteczku Raygrodzie, położony w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, powiecie brańskim, dekanacie augustowskim. Wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże województwie, ziemi, powiecie, ad normam przykładowo opisane jak po sobie idą.

Bukowo wieś szlachecka na zachodzie zimowym, względem kościoła parafialnego mila wielka.

Barszcze do starostwa rajgrodzkiego wieś należąca, które starostwo w posesji teraz Jmci pana Rydzewskiego, stolnika ziemi wiskiej, na wschodzie letnim pół mili mierne od kościoła.

Budy do tegoż starostwa, na wschodzie zimowym pół mili małe.

Brzostowo¹⁵⁴ na wschodzie letnim, nad samym jeziorem folwark starościański, pół ćwierci mile od kościoła.

Ciszewo Jmci Pana Luckiewicza, między wschodem i południem zimowym mila wielka.

Chmieles¹⁵⁵ Jmci Pana Purzyckiego, między zachodem letnim a południem mila wielka.

Czarnawies¹⁵⁶ do starostwa rajgrodzkiego, na zachodzie zimowym pół mili dobre.

Darnowo¹⁵⁷ Jmci Pani Rydzewskiej, między zachodem zimowym a południem mila wielka.

Idziki¹⁵⁸ do starostwa rajgrodzkiego, na północ pół mili mierne.

Karwowo szlachecka, między zachodem zimowym a południem mila wielka.

Kuligi szlachecka, na wschodzie zimowym półtory mili wielkie.

[52]

Kukowo szlachecka, między zachodem letnim a północą, bliżej jednak północy, półtory mile wielkie.

Kobyłka¹⁵⁹ JP Krasowskiego, na wschodzie letnim pół mile dobre.

Kołaki szlachecka, między południem i zachodem zimowym półtory mili mierne.

Kosiły do starostwa rajgrodzkiego, na zachodzie zimowym pół mili mierne.

Kroszewo Jmci Pani Rostkowskiej G.M.W.Kor., między wschodem letnim a północą mila mierna.¹⁶⁰

Kosowka do starostwa rajgrodzkiego, pod południem letnim¹⁶¹ półtory mili wielkie.

Lazarze¹⁶² między południem a zachodem zimowym mila mierna.

Labętnik¹⁶³ szlachecka, na północ mila wielka.

Mieczyce do starostwa rajgrodzkiego, na południu letnim półtory mili wielkie.

Pieńczykowo JJ PP Pieńczykowskich, pod samym południem letnim mila jedna wielka.

Pomiany JP Rydzewskiego, między północą a wschodem letnim mila mierna.

Popowo do kościoła rajgrodzkiego, między północą i wschodem letnim mila mała.

Przestrzele szlachecka, między wschodem letnim a zimowym mila mierna.

Raygrad¹⁶⁵ miasteczko królewskie, w którym kościół parafialny jest punktem względem którego czyni się opisanie całej parafii. Całe miasteczko jest królewskie, wyjąwszy kilka placów i półtorych włók gruntu do kościoła parafialnego funduszem JO Imci Xiążąt Radziwiłłów nadanych.

[53]

Raygrodzki dwór, w którym rezyduje WJP starostwa, na zachodzie letnim o ćwierć mile mierne letnią porą od kościoła, zimową zaś przez jezioro o pięćset kroków.

Roszczyce¹⁶⁶ JPana Rydzewskiego, na wschodzie zimowym pięćset kroków od kościoła.

Radzieiowo¹⁶⁷ JPani Rutkowskiej, na wschodzie zimowym o tysiąc kroków.

Rydzewo JPana Rydzewskiego, starosty rajgrodzkiego, wieś dziedziczna, na wschodzie między zachodem i południem zimowym¹⁶⁸, półtory mile wielkie.

Rumeyki¹⁶⁹ szlachecka, między wschodem letnim a północą pół mile mierne.

Rynczyzna do star. rajgrodzkiego, na wschodzie zimowym pół mili wielkie.

Reszki JPani Rostkowskiej, na północ mil dwie mierne.

Szymany szlachecka, na południu letnim trzy mile mierne.

Skrodzie¹⁷⁰ szlachecka, między zachodem letnim a południem mila mierna.

Szekitowka¹⁷¹ JPani Rostkowskiej, na wschodzie letnim pół mili wielkie.

Szekitowo tejże, na wschodzie letnim pół mile mierne.

Sikora do star. rajgr., pod południem letnim dwie mile mierne.

Toczyłowo szlachecka, na zachodzie zimowym dwie mile wielkie.

Tworki JP Budwiłła, między zachodem letnim a zimowym mila mierna.

Tanzynowo¹⁷² szlachecka, na południu zimowym mila mała.

Wólka JPana Piotrowskiego, na zachodzie zimowym półtory mili mierne.

[54] **Woźnawieś** Imci Pani Rostkowskiej dobro do dzierżawy daynowskiej królewskiej należące, na wschodzie zimowym mila mierna.

Zrzebki szlachecka, na północy pół mili, od kościoła parafialnego, wielkie.

2-do

Od tego kościoła kościoły w okolicy sąsiedzkie są następujące:

Bargłow¹⁷³ kościół parafialny w starostwie augustowskim, w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, powiecie brańskim i dekanacie augustowskim, na wschodzie letnim półtory mile małe.

Białaszewo kościół parafialny w województwie mazowieckim, ziemi wiskiej, diecezji płockiej a dekanacie wąsowskim, w dobrach JP Klimaszewskiego, leży na południu zimowym¹⁷⁴ o mil pięć od kościoła parafialnego.

Groiewo¹⁷⁵ kościół parafialny leży w tymże województwie mazowieckim, ziemi i dekanacie, w dobrach JP Wilczewskiego, na zachodzie zimowym o mil trzy miernych od kościoła rajgrodzkiego.

3-tio

Miast w bliskości kościoła parafialnego nie masz, prócz Tykocina, miasta sądowego i Goniądza – grodowego.

4-to

Droga z Raygroda do Tykocina piaszczysta, korzenista, miejscami błotnista, kręta i kamienista, a zwłaszcza przy przewozie Osowieckim na rzece Biebrzy.

Droga z Raygroda do Tykocina piaszczysta, korzenista, podobna do tykockiej, ponieważ jeden trakt.

Droga z Raygroda do Tykocina letnią porą cały dzień jazdy, zimową pół dnia.

Droga z Raygroda do Goniądza letnią porą dziesięć godzin jazdy, zimową zaś za godzin pięć można zajechać.

5-to

Jezioro Raygrodzkie zaczyna się przy samym mieście Raygrodzie oraz i kościele o czterdzieści pięć kroków, na wschodzie letnim od kościoła ciągnie się na zachód letni, w polskich granicach na pół mile wzdłuż, wszcz zaś na pięćset kroków. Na samej granicy pruskiej oraz i polskiej dzieli się na trzy części na opoz[?] krzyża: jedna część idzie prosto w pruskie państwo blisko pół mili, druga w prawą rękę ku północy zarywając w początkach granic polskich idzie w Prusy blisko ćwierć mili, trzecia zaś część idąc w pięćset kroków prosto na opoz krzyża, potem kręto się zwraca w łady polskie i ta tuż ku wsi zwanej Czarney idzie, do sta. rajgr. należącej, blisko ćwierci mili oraz zowie się Jeziorem Czarnolewskim; przy zmianowanej wsi będzie szerokości tego jeziora na pięćset górą kroków.

Rzeka zwana Jegrznia wpada w ładach pruskich na zachodzie wżwyż rzeczne jezioro, którym idzie aż do miasta Raygroda, przy końcu którego w Raygrodzie wychodzi w czyste pole, na której most w środku samego miasteczka, w miernym porządku zbudowany, i ta ciągnie się na wschód zimowy środkiem wsi JP Rostkowskiej Radzieiowa, dalej bagnami blisko półtory mili, w tychże bagnach wpada w jezioro nazwane od wsi Rybczyzny Jeziorem Rybczyńskim, z którym się łączy jezioro zwane także od wsi Dręstwa Dręstwieńskie, a te wychodzi od wschodu letniego, jest wzdłuż w ogólności wżiąwszy blisko mili, wszcz zaś blisko sześćset kroków, które jezioro przeszedłszy wżwyż pomieniona rzeka Jegrznia idzie środkiem wioski JP Rostkowskiej zwanej Woźna, dalej zwraca się ku południowi zimowemu idąc bagnami blisko półtory mili, łączy się z rzeką Łkiem¹⁷⁶ w tychże bagnach i jest rzeką spławną.

Rzeka zwana Łek, która oraz jest spławną, wychodzi z pruskiego państwa na zachodzie zimowym, idzie mijając ku wschodowi letniemu wioski o kilkadziesiąt kroków Toczyłowo, Szymany, dalej bagnami blisko mili i styka się alias się łączy z wż zmianowaną rzeką Jegrznia¹⁷⁷.

[56]

Jeziro Toczyłowo na zachodzie zimowym, długie na sznurów geometrycznych dwadzieścia pięć, szerokie na osiemnaście, mil dwie od kościoła.

Jeziro małe Kroszewo szerokie na kroków trzysta, długie na trzysta pięćdziesiąt, między wschodem letnim a północą mila mierna.

Jeziorko małe Reszki, długie na kroków czterysta, szerokie na sto dwadzieścia, pod północą o mil dwie.

Jeziorko Kukowo, długie na kroków trzysta, szerokie na sto pięćdziesiąt, pod północą, o mil dwie od kościoła.

Bagno znaczniejsze nad rzeką Łkiem zaczyna się pod południem letnim przy wsi szlacheckiej Szymanach a ciągnie się ku wschodowi zimowemu blisko pół trzeci mili wzdłuż, wszcz zaś milę dużą.

Błota na tychże bagnach są znaczne, przez które nikt letnią porą nie przejeżdża, chyba zimową.

Błot więcej znaczniejszych nie masz, jak stawek JP Rutkowskiej na rzeczce bardzo małej i szczupłej Szekitowa zwanej, poczynającej się z bagna w granicach pruskich na północy a ciągnącej się na wschód letni, od kościoła o pół mili, gdzie jest rzeczony stawek, dalej ku wschodowi zimowemu, wpadający w Jezioro Dręstwieńskie.

6-to

Lasu jest więcej w parafii rajgrodzkiej niżeli otwartego pola, szczególnie jednak poczynawszy od wschodu zimowego aż do zachodu, długości na mil pół trzeciej, szerokości na mil półtorej. Drzewa do budowli zdatnego bardzo mało, do opału zaś i innych rzemieślniczych rękodzieł, jako to krzywej sosny, jodły, olszyny, kloniny, poliny etc., jest poddostatku.

Takoz krzaki nazywające się gorstwinarzami¹⁷⁸, o pół ćwierci mili od kościoła na wschodzie letnim, których długości pół mili mierne, szerokości ćwierć mile.

7-mo

Młynów trzy, dwa na rzece wyżej wzmiankowanej Jegrzni, jeden JP Rydzewskiego od kościoła o sznurów pięćdziesiąt, drugi JPi Rostkowskiej o mile od kościoła, trzeci zaś teź JPni Rostkowskiej na rzece numer 5-to wspomnianej Szekitowa, o pół mili od kościoła; innych machin ani wodnych ani wietrznych nie masz.

8-vo

Drogi partykularne w tej parafii i trakty publiczne są:

1. Droga do Bargłowa razem trakt publiczny do Grodna, poczynawszy od kościoła parafialnego rajgrodzkiego na wschód letni, przejechawszy przez most na rzece Jegrzni, o czterysta kroków od kościoła będący, polem otwartym do krzaków zwanych numer 6to Gorstwiany, które ciasną i błotnistą drogą blisko pół mile przebywszy, dalej nieco otwartym polem do rzeczki Szekitowa,

którą brodem przejechawszy, do wsi nad tąż rzeczką stojącej Szekitowki i tu się kończy parafia rajgrodzka, a zaczyna się bargłowska. Ten sam trakt i do miasteczka Augustowa, od którego dekanat augustowski ma swoją nominację.

2. Droga do kościoła grajewskiego oraz białoszewskiego i trakt lubo partykularny warszawski, poczynawszy od kościoła rajgrodzkiego na zachód zimowy wyjeżdżając za miasto widać po lewej ręce o kilkaset kroków folwark JP Rydzewskiego zwany Brzostowo, po lewej zaś takoz o kilkaset kroków folwark JPi Rostkowskiej Radziejowo, dalej podjechawszy otwartym polem trochę górzystym, do grobelki na bagienku zwanym Borowe, którą groble blisko sto kroków przejechawszy mimo pasy [?] średnim gościńcem piaszczystym oraz chojniaczkami do bagna od Jeziora Czarnolewskiego ciągnącego się, gdzie grobla bardzo nieporządna. Tę blisko trzechset kroków przebywszy, gościńcem w przykrą górę piaszczystym, także i chojniaczkami, blisko jezioro, do Czarnej wsi, skąd otwartym gościńcem albo raczej polem blisko ćwierć mili do karczmy JP Liszewskiego, przy której, w prawą rękę przykro obracając, trakt w państwo pruskie do miasteczka pruskiego Łku¹⁷⁹, w lewo zaś ku zachodowi zimowemu do wsi szlacheckiej Skrodzkiech, którą przejechawszy, dalej otwartym polem ale górzystym do Karwowa, stamtąd pominawszy w prawej ręce o kilkadziesiąt kroków wieś Kołaki, a w lewej o tyleż kroków Bukowo, otwartym polem do wsi JP Rydzewskiego Rydzewo zwanej, którą po lewej ręce o kilkadziesiąt kroków pominawszy, po prawej przy samym gościńcu do tegoż JP Rydzewskiego należąca karczma, przejechawszy blisko pięćset kroków obraca się w prawą rękę droga do wioski pruskiej Długoz¹⁸⁰ zwanej, którą blisko ćwierć mili w czystym polu od gościńca widać, przeto zaś gościńcem piaszczystym i chojniaczkami, nad samą pruską granicą jadąc, pominawszy po lewej ręce o kilkaset kroków wieś Kosówkę, dalej po teź ręce o tyleż kroków Toczyłowo, podobnym gościńcem do rzeki numer 5 to wspomnianej Łku która rzeka graniczy dieceję wileńską z płocką, ona kończy parafię rajgrodzką a zaczyna grajewską.

Zaczynawszy z zachodu słońca letniego aż ku zachodowi zimowemu parafia rajgrodzka graniczy z państwem pruskim, na granicy której dwa zbory, jeden we wsi zwanej Lisewie na wschodzie letnim, zimową porą przez jeziora pół ćwierci mili, latem zaś mila wielka. Drugi zbor w Bitym Kole, o pół trzeciej mili jak zimą tak latem. Miast dużych pruskich nad granicą w bliskości kościoła rajgrodzkiego nie masz nad jeden Łek, o trzy mile od Raygroda, które nieco porządne i handlowe, na wschodzie letnim położone.

Parafia rajgrodzka ze wszystkimi wioskami jest położona w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, powiecie brańskim, jako się wyżej namieniło.

Takowe opisanie parafii mojej rajgrodzkiej podpisem ręki własnej stwierdzam.

X Symon Pienczykowski
Dziekan Augustowski P. Ray.

[57]

[58]

- _ Szekietowo 1/2 wsch. let.
- _ Sikora z połud. let. do star. rajgr.
- 18 Toczyłowo 2^w zach. zim.
- 7 Tworki 1. zach. let. i zim. Langa dworki
- 15 Tanzynowo 1^m połud. zim. **Turczynowo** Rydzewo
- 12 Wolka 11/2 zach. zim. Wolka Piotrowska z włokami rajgrodzkimi
- 33 Woznawieś 1. wsch. zim. do dzierzawy tajnowskiej krolew. należ.
- 16 Zrzebki 1/2 w północ

Dekanat Augustowski dioc. wilen.

[z prawej strony szkicu wykaz młynów i uwagi dotyczące sąsiednich kościołów i miast – por. opis parafii w punktach 2, 3 i 4]

[młyny:] na Rz. Jegrznia od kościoła 50 sznurów
 — 1 mila
 na Rz. Lek do Szekietowa 1/2
 Bargłow 1 1/2 wsch. let.
 Białoszewo 5. połud. zim.
 Graiewo 3 zach. zim.

z Raygroda do Tykocina let. cały dzień, zim. pół dnia
 z — do Goniądza let. dziesięć h, zim. 5 można

[tekst na odwrocie karty – por. opis parafii w punktach 8, 6 i 5]

Zaczawszy od zachodu letniego aż ku zach. zim. parafia rajgrodzka graniczy z **państwem pruskim**, na granicy której dwa są zbory, jeden we wsi **Lisewie** na wsch. let. zimową porą przez jeziora 1/8, latem zaś mila wielka. Drugi zbór w Bitym Kole o 2 1/2 mila jak zimą tak latem. Miast dużych nad granicą w bliskości Raygroda nie masz, nad jeden Lek 3 mile od kość. na wsch. let.

= Jezioro Raygrodzkie zaczyna się przy samym mieście Raygrodzie o 45 kro. na wsch. let. od kościoła, ciągnie się na zach. let. w polskich granicach nad 1/2 mile wdłuż i wszereż na 500 kr. na samej granicy pruskiej oraz i polskiej. Dzieli się na trzy części na opoz krzyża: jedna część idzie prosto w pruskie państwo blisko 1/2 mili, druga – w prawą rękę ku północy zarywając w początkach granic polskich idzie w Prusy blisko 1/4 mili., trzecia zaś część w pięćset kroków prosto za opoz krzyża, po tym kręto się zwraca w łady polskie i także ku wsi zwanej **Czarney** idzie blisko ćwierć mili oraz zowie się Jeziorem Czarnolewskim, będzie przy Czarney Wsi szero[kości] tego jeziora na pięćset z górą kroków.
 Rzeka Jegrznia wpada w ładach pruskich na zachodzie w zwyż rzeczone jeziorko,

którym idzie [do] miasta Raygroda, przy końcu którego w Raygrodzie wychodzi w czyste pole, na której most w szrodku samaego miasteczka, i ta ciągnie się na wsch. zim. szrodkiem wsi **Radzieiowa**, dalej bagnami blisko półtory mili w tychże bagnach wpada w jezioro nazwane od w wioski Rybczynny Jeziorem Rybczynskim, z którym się łączy jezioro zwane Dręstwieńskie, a te wychodzi od wsch. let., jest kjego wzdłuż w ogólności wzięwszy blisko mili wszereż zaś blisko 600 kr., które jezioro przeszedłszy rzeka Jegrznia idzie szrodkiem wioski **Woźna**, dalej zwraca się ku południowi zim., idzie bagnami blisko mili i styka się alias łączy z rzeką Jegrznia.

Jezioro Toczyłowo długo[ści] 25 sznur. szer. 18, mila od kość.

_____ małe Kroszewo dł. 350 kr. szer. 300, mila 1 od [kościół] na wsch. let.
 _____ i północ
 _____ małe Reszki _____ 400 _____ 20 na północ 2.
 _____ Kukowo _____ 300 _____ 150 na połud. 2 od kość.

Bagno znaczniejsze na Rz. Łkiem zaczyna się pod połud. let. przy **Szymanach** a ciągnie się ku wsch. zim. blisko 2 1/2 wdłuż, wszereż zaś 1 duża.

Błota na tychże bagnach są znaczne, przez które nikt letnią porą nie przejeżdża, chyba zimą.

Błot więcej znaczniejszych nie masz, jak stawek na Rz. bardzo małej i szczupłej **Szekietowa** zwanej, poczynający się z bagna w granicach pruskich na północy a ciągnącej się na wsch. let. od kościoła o 1/2, gdzie jest rzeczony stawek, dalej ku wschodowi zimow. wpadający w Jezioro Dręstwieńskie.

Lasu jest więcej anizeli otwartego pola, szczególnie jednak poczawszy od wschodu aż do zachodu, długości na mil 7 1/2, szerokości 1 1/2.

Takoż krzaki nazywające się Gorstwinnarzami o 1/8 od kość. na wsch. let. długość 1/2 mier., szer. 1/4.

Parafia Trzciańska

1-mo

- Kościół** parafialny we wsi trzciańskiej położony w powiecie brańskim, ziemi bielskiej, województwie podlaskim, dekanacie augustowskim. Wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże powiecie, ziemi i województwie.
- Boguszewo** JW Małachowskiego R.W.K. pod wschodem zimowym, względem kościoła trzciańskiego mila mała jedna, tamże szlachecka i P Pomiana dworek o kilkaset kroków.
- Bayki**¹⁸² W JP Karwowskiego i szlachty, między wschodem zimowym i południem, od kościoła mila mała jedna.
- Boguszki** szlachecka, na północ ku wschodowi letniemu, od kościoła pół mili wielkie.
- Budy Doborskie**¹⁸³ JW Małachowskiego, pod samym zachodem letnim, od kościoła mila wielka jedna.
- Budy Łapiwoły** JO Krakowskiej¹⁸⁴, między południem i zachodem zimowym, od kościoła pół mile wielkie.
- Choynowo**¹⁸⁵ szlachecka, na samym zachodzie letnim, ćwierć mili małe.
- Czokołdy**¹⁸⁶ szlachecka, pod wschodem zimowym trzy ćwierci mile małe.
- Dziękonie** szlachecka, pod samym wschodem letnim mila mierna jedna.
- Dobarz** JW Małachowskiego, tamże, i kościoła trzciańskiego parafialnego, mila mierna jedna pod samym zachodem letnim.
- Kulesze** szlachecka, na samą północ, od kościoła mila mierna jedna.
- [60] **Kołodzieża**¹⁸⁷ JW Małachowskiego, Jmci PP Niewiarowskich, pod samym wschodem letnim mila mała jedna.
- Kuczyno**¹⁸⁸ szlachecka, pod samym wschodem letnim mila mierna jedna.
- Konopczyno**¹⁸⁹ JW Małachowskiego, pod samym wschodem letnim mila mierna jedna.
- Lewonie** JW Małachowskiego, pod wschodem zimowym mila wielka jedna.
- Mroczi** JP Karwowskiego i szlachty, na samą północ pół mile wielkie.
- Masie** JP Niewiarowskiego, między północą i wschodem letnim mila mała jedna.
- Meyły**¹⁹⁰ tegoż, między północą i wschodem letnim mila mała jedna.
- Milewo** szlachecka, między północą i wschodem letnim pół mile małe.
- Moniuszki**¹⁹¹ szlachecka, pod samym wschodem letnim mila mierna jedna.
- Magnusy**¹⁹² szlachecka, pod samym wschodem letnim mila mierna jedna.
- Niewiarowo** JP Niewiarowskiego, pod wschodem letnim pół mile wielkie.
- Nowosiołki**¹⁹³ JP Niewiarowskiego, między północą i wschodem letnim mila mała jedna.

Nowawieś¹⁹⁴ JO Krakowskiej, tamże i dwór o kilkaset kroków między południem i zachodem zimowym, ćwierć mili małe.

Pisanki JP Niewiarowskiego i szlachty, między północą i wschodem letnim pół mile małe.

Przytulanka JW Małachowskiego, pod samym wschodem letnim półtora mile wielkie.

Szorze Jmci PP Oldakowskich i szlachty, między południem i zachodem zimowym¹⁹⁵ trzy ćwierci mile mierne. [61]

Smugi Kuleskie¹⁹⁶ JP Kramkowskiego, na samą północ mila mierna jedna.

Romieyki¹⁹⁷ szlachecka, pod samym wschodem letnim mila mała jedna.

Rusaki JW Małachowskiego, pod samym wschodem letnim półtora mile wielkie.

Wilamowka¹⁹⁸ szlachecka, na północ ku zachodowi letniemu mila wielka jedna.

Woyszki¹⁹⁹ dwór JP Niewiarowskiego, na wschodzie letnim od północy mila mierna jedna.

Wiszowato²⁰⁰ szlachecka, na same południe mila mała jedna.

Znoski szlachecka, pod samym wschodem letnim mila mierna jedna.

Zucielu²⁰¹ JP Małachowskiego Jmci PP Niewiarowskich, kościoła parafialnego trzciańskiego i szpitala, na sam wschód letni od kościoła na pięćset kroków.

Zubole JW Małachowskiego, kościoła trzciańskiego i szpitala, na zachodzie zimowym na pięćset kroków od kościoła.

2-do

Od tego kościoła parafialnego, kościoły w okolicy sąsiedzkie są następujące:

Goniądz kościół parafialny w tymże powiecie, ziemi, województwie i dekanacie, w dobrach JW Małachowskiego, między północą i wschodem letnim mil dwie wielkich. [62]

Kalinowka kościół parafialny w tymże powiecie, ziemi i województwie, dekanacie knyszynskim, w dobrach JW Małachowskiego, na wschód letni mil dwie miernych.

Knyszyn kościół parafialny w tymże powiecie, ziemi i województwie, w dekanacie knyszynskim, na wschód zimowy mil dwie mierne.

Tykocin kościół parafialny w tymże województwie, powiecie i ziemi, w diecezji łuckiej, w dekanacie bielskim, w dobrach JO Krakowskiej, na południe mil dwie wielkie.

Burzyn kościół parafialny w województwie mazowieckim, w diecezji płockiej, w dekanacie wiskim, w dobrach JP Rebelińskiego, na zachodzie zimowym pół trzeci mile wielkie.

Radziłów kościół parafialny w województwie mazowieckim, w diecezji płockiej, w dekanacie wąsowskim, w dobrach JP Wilczewskiego starosty wiskiego, na samym zachodzie letnim mil dwie wielkie.

3-tio

Miasta znaczniejsze: Tykocin, sądowe, leżące nad rzeką portową Narew, na południe mil dwie wielkie.

Goniądz miasto sądowe przy rzece nzwanej Biebrza portowej, między północą i wschodem letnim mil dwie wielkie.

[63] **Białystok** miasto na wschodzie zimowym leżące, od kościoła trzciańskiego mil pięć miernych.

Bielsk miasto sądowe leży między wschodem zimowym i południem mil dziesięć wielkich.

Brańsk miasto powiatowe sądowe leży na południe mil ośm wielkich od kościoła trzciańskiego.

4-to

Droga z Trzciannej do Białegostoku kamienista, błotnista, miejscami zgórzysta, glejowata, piaszczysta, miejscami mosty i groble niewygodne i kręta.

Droga z Trzciannej do Bielska błotnista, zgórzysta, kręta, piaszczysta, kamienista, miejscami brody, groble i mosty wygodne.

Droga z Trzciannej do Brańska zgórzysta, kręta, kamienista, błotnista, piaszczysta, mosty i groble wygodne.

Z pod Trzciannej do Białegostoku letnią drogą godzin siedm z popasem, zimową godzin pięć.

Z pod Trzciannej do Bielska letnią drogą jazdy godzin wespół z popasem najmniej szesnaście, zimową godzin dziesięć.

Z pod Trzciannej do Brańska letnią drogą z popasem godzin czternaście, zimową godzin dziesięć.

5-to

Jeziory czystych nie masz oprócz jeziorek nad rzeką Biebrzą leżących, zarosłych i błotnistych, z teźże wynikających i wpadających.

Jeziorko Gogoł na kilkaset kroków długie i szerokie.

[64] **Jeziorko** Orla kilkaset kroków w sobie mające wprzesz i dłuż.

Jeziorko Dąbrowka w tymże podobieństwie.

Jeziorko Białe długości na staj dziesięć, miejscem czyste, miejscem błotniste z zarosłe, wprzesz na kilkadziesiąt kroków.

Jeziorko Nurczaste, stara rzeka i kazulowicz [?], błotniste i zarosłe, wedle siebie leżące, wzdłuż mające w sobie po staj dwoje, wprzec po staj jednym.

Jeziorko Mielewsczyc błotniste i zarosłe, mające w sobie wzdłuż kroków kilkadziesiąt, wprzec toż samo, leżące od kościoła parafialnego między zachodem letnim i północą o mil dwie wielkie.

Bagien i błot znacznych nie masz. Stawek na rzece Neresla²⁰² małej i szczupłej nazwany Lewon JW Małachowskiego, poczynający się ze stawu Czechowskiego²⁰³ na wschodzie letnim, ciągnie się za wsią Boguszewem o kilkaset kroków pod wschód zimowy.

Stawek JWP Karwowskiego na teźże samej rzece Neresli leżący między wsią Bayki od wschodu zimowego i południa, ciągnie się pod wioską Białobrzskie do stawu na teźże rzece będącego JO Krakowskiej nazwiskiem Frączki, od południa ku zachodowi zimowemu, dalej ciągnie się do stawu JO Krakowskiej nazwiskiem Żuk, od którego wpadłszy w Narew, rzekę, koniec swój bierze pod zachód zimowy, mil dwie mierne. [65]

Stawek JO Krakowskiej przy folwarku Nowawieś zwanym, ze strugi wynikający, błotnisty i zarosły i na lasy rozlewający się, między południem a zachodem zimowym o pół ćwierci mile.

Staw do kościoła trzciańskiego parafialnego nazwiskiem Doborz, rozległości dalej tak wzdłuż jako i wszierz, lecz cały zarosły kępami, krzakami, lasem i trzcina na rzeczkach Gauda i Kamianka, z wiosny ciekących, na lato wysychających, przy których mostków dwa, leżący na zachodzie letnim, mila mierna jedna.

Stawek JP Kramkowskiego na Smugach Kuleskich, na rzece Kossówka bardzo małej i szczupłej, na północ mila jedna mierna.

Stawek na teźże samej rzece nazwanej Kossówka szczupłej i małej, między północą i wschodem letnim mila mierna jedna.

Stawek JP Niewiarowskiego przy folwarku Niewiarow zwanym, szczupły i mały, z ciekących wód spod gór, między wschodem letnim i zimowym pół mile wielkie.

6-to

Lasu z łąkami błotnistymi do rzeki Biebrza w parafii trzciańskiej mało, co nie na równie z otwartym polem znajduje się, poczynający od rzeki Neresli leżącej między wsią Wiszowatami i Baykami, od Wiszowatych na staj piętnaście na południe, a ciągnącego się przez zachód zimowy i letni aż do północy około wiosnek Szorce, Nowawieś, Choynowo, Mrocзки, Kulesze, którego wprzec miejscem na małą, miejscem na wielką mile, a z łąkami błotnistymi nad rzeką Biebrzą leżącymi, na dwie mile mierne, gdzie rozgranicza województwo podlaskie od mazowieckiego i parafii trzciańskiej od burzyńskiej. Za rzeką Biebrzą o pół mili leżącą na zachodzie zimowym w województwie mazowieckim, diecezji płockiej i dekanacie wiskim, długości tegoż lasu na mil trzy mierne, drzewa do budowli są zdadne, sośnina, chojna, jedlina, także lasu czarnego, olszyna, osina, brzezina, jesionina, dębina; po wielu zaś miejscach chrosty i zarosłe szerokości po kilka morgów w sobie mające, długości trochę więcej. [66]

Młynów siedem: JP Kramkowskiego na rzeczce Kosowce, JP Niewiarowskiego na tejże samej, JP Niewiarowskiego na strumyku, JP Małachowskiego na rzeczce Neresla, JP Karwowskiego na tejże samej, JO Krakowskiej na strumyku Starowiezna, kościoła trzciańskiego parafialnego na Doborzu w lesie na rzeczkach Gauda i Kamianka; innych machin tak wodnych jako wietrznych żadnych nie masz.

[67]

Drogi partykularne w tej parafii i trakty publiczne podług miary mil tak się opisują:

- 1. Droga** do Tykocina razem trakt publiczny warszawski, poczawszy od kościoła parafialnego trzciańskiego, gdzie wyjeżdżając z brodku na pagórek, o kilkaset kroków kolumna z cegieł wymurowana i nadrujnowana przy samej drodze po lewej ręce, od której drogi rozłączające się: w lewo do wsi nazwanej Bayki, w prawą do wsi Nowawieś, którą wraz z dworem JO Krakowskiej o pół ćwierci mile widać, od której z pagórka na dół spuszczać się i na drugi pagórek wyjeżdżając lasem po lewej ręce chojnowy, gdzie podjechawszy polem otwartym ćwierć mile lasem niewielki chojnowy i osinowy, mający w sobie kilkaset kroków wprzec, który pominawszy, polem otwartym, drogą piaszczystą do wsi Wiszowate, gdzie wyjechawszy za wieś polem otwartym drogą suchą, twardą, pół ćwierci mile wielkie, lasem po lewej i po prawej ręce na pół ćwierci mile małe do boru JO Krakowskiej i tu się kończy parafia trzciańska, na samo południe.
- 2. Droga** partykularna od kolumny wyżej wyrażonej do Bayk, wsi szlacheckiej, w lewą stronę pod zachód zimowy²⁰⁴ i południe, od której podjechawszy polem otwartym drogą kamienistą ćwierć mile wielkie, lasem brzozowy i osinowy mający w sobie pół ćwierci mile wprzec, gdzie przejechawszy polem otwartym drogą kamienistą, niewygodną, zgórzystą pół mile małe, wieś Bayki, w którą wjeżdżając droga kręta, kamienista, błotnista, mostek na rzeczce Neresli zły, grobla niewygodna, którą pominawszy, polem otwartym drogą kamienistą, niewygodną, pół mile małe, a wjeżdżając w bród Białobrzęski kończy się parafia trzciańska.
- 3. Droga** partykularna od tejże kolumny wyżej wyrażonej do wsi Nowejwsi JO Krakowskiej, między południem i zachodem zimowym, w prawą stronę kręto polem otwartym pół ćwierci mili, którą pominawszy i podjechawszy polem otwartym pół ćwierci mili drogą złą, kamienistą, wieś Szorce, którą przejechawszy drogą w lewą stronę, kręto polem otwartym staj dziesięcioro, borem sosnowym ćwierć mile wielkie, i tu się kończy parafia kościoła trzciańskiego, a zaczyna się parafia kościoła tykocińskiego.

[68]

- 4. Droga** do Goniądza, gdzie jest kościół parafialny graniczący, między północą i wschodem letnim, poczawszy od kościoła trzciańskiego, gdzie wyjeżdżając na pole otwarte o kilkadziesiąt kroków, kolumna z cegieł wymurowana po lewej stronie tuż przy drodze, przy której drogi rozchodzące się, w lewą do wsi Choynowa, w prawo do wioski Boguszek, w prawo kręto do Knyszyna, Kalinowki i Pisank²⁰⁵, wsi szlacheckiej, prosto zaś polem otwartym drogą równą piaszczystą przejechawszy staj ośmioro, lasem osinowy i chojnowy, kilkadziesiąt kroków w sobie mający, gdzie wyjechawszy w pole otwarte drogą równą, po lewej stronie różne krzaki, dalej podjeżdżając drogą kamienistą, złą i niewygodną na pagórek, w lewą stronę o pół ćwierci mile widać wioskę Choynowo, spuszczać się z pagórka drogą kamienistą, złą, polem otwartym, wieś Mroczi JP Karwowskiego i szlachty, od kościoła pół mile mierne, którą pomijając brodek błotnisty i kamienisty na rzeczce Kamiance, z którego wyjeżdżając w pole otwarte droga kręto **w lewą**^(a) stronę do wsi Wilamowki, na północ ku zachodowi letniemu, polem pół ćwierci mile, lasem czarnym, drogą złą, błotnistą i korzenistą, niewygodną trzy ćwierci mile, przez którą rzeczka ciekąca nazwiskiem Gauda, dalej droga na bór i łąki do rzeki Biebrza, zimowa mila wielka jedna, **prosto**^(b) zaś w górę polem otwartym, zostawiając laski w lewą i prawą stronę, droga ciasna i dolista i glejowata do wsi Kulesz, z której wyjeżdżając bród twardy na rzeczce Kossowce, poczynając się od wsi Oliszkow w parafii goniądzkiej będący, a ciągnącej się przy wsi Kuleszach, przez las czarny do wsi Wilamowki, od którego przejechawszy drogę kamienistą, piaszczystą, polem otwartym pół ćwierci mile pod sam bór kramkowskiej wsi, tam się kończy parafia trzciańska pod samą północą, a zaczyna się goniądzka.

[69]

- 5. Droga** do tejże kolumny w prawą rękę do wsi szlacheckiej Boguszek piaszczysta, gdzie jadąc polem otwartym, o staj dziesięcioro lasem po prawej ręce brzozowy, osinowy i chojnowy wpół drogi i po lewej stronie wzdłuż na pół ćwierci mile letnie, z którego wyjeżdżając, o kilkaset kroków wieś Boguszki, którą pomijając, struga kamienista, gdzie wyjechawszy na pole otwarte droga zła kamienista, po prawej stronie chojna, olszyna, od drogi na staj troje widać, która [droga] pod figurą o pół mile łączy się z drogą goniądzką.

[70]

- 6. Droga** do wsi Pisank partykularna, do tejże kolumny w prawą stronę kręto między północ i wschód letni, gdzie podjechawszy kilkadziesiąt kroków od ogrodu plebańskiego w lewą stronę piaszczysta, kamienista, zgórzysta, gdzie podjechawszy mniej pół ćwierci mile, chrosty widać po różnych miejscach brzozowe, olszowe i osinowe na kilkanaście kroków od drogi, które pominawszy, wieś Pisanki, którą pominawszy kręto w prawą rękę [droga] zwraca się do wsi Milewa, gdzie przejechawszy polem otwartym staj ośmioro wioska Milewo, gdzie wyjeżdżając ze wsi rzeczka Kamianka tamże poczynając się a płynąca pod wioską Boguszki koło Mroczkow na Dobarz, które mijając polem otwartym pół ćwierci mile do wioski Masiow JP Niewiarowskiego, gdzie

[71]

wyjeżdżając grobla i mostek długości na staję, dalej jadąc o staj czworo młyn Nowosiołki JP Niewiarowskiego, podjechawszy za młyn kilkanaście kroków Las Popielnik, chojnowy, leszczynowy, olszowy i osinowy, i tam się kończy parafia trzcianańska na sam wschód letni, a zaczyna się goniądzka.

7. Droga do Knyszyna kościoła parafialnego, poczynawszy od kościoła parafialnego trzcianańskiego, gdzie o kilkadziesiąt kroków kolumna z cegieł wymurowana, po lewej ręce, gdzie zwraca się kręto w prawą stronę około Gumien i ogrodu plebańskiego, zostawując w lewą rękę wieś Zuciele o kilkadziesiąt kroków; biorąc zaś na wschód zimowy polem otwartym zgórzystym drogą twardą, równą, gdzie przejechawszy pół ćwierci mile wielkie, chrosty brzozowe, olszowe i osinowe na lewą i prawą stronę, miejscami na kilkadziesiąt, miejscem na kilkaset kroków wprzec, wzdłuż zaś, acz przerwami, na ćwierć mile wielkie, które pomijając, rzuca się droga w lewo do wsi Boguszewa najpierwszej wioski szlacheckiej i JW Małachowskiego, a kręto zwraca się koło pola smugami zostawując po prawej stronie chrosty olszowe wsi Boguszewa i łąkę kościoła trzcianańskiego nazwiskiem Pianska, gdzie przejechawszy kilkaset kroków pole otwarte droga kamienista zgórzysta i piaszczysta, przez pagórek na kilkaset kroków do grobli, gdzie przejechawszy groblę wygodną [jest] most na rzeczce Neresli i tam się kończy parafia trzcianańska pod wschodem zimowym, a zaczyna się knyszyńska; stąd widać folwark JW Małachowskiego, starosty knyszyńskiego.

[72]

8. Droga do Kalinowski, podjechawszy od kościoła parafialnego trzcianańskiego o kilkadziesiąt kroków kolumna z cegieł wymurowana po lewej ręce, od której zawraca się kręto droga w prawo koło Gumien i ogrodu plebańskiego, który pomijając, rzuca się droga prosto w prawą stronę na pagórek do Knyszyna, w lewą zaś obraca się na bliską wioskę Zuciele JW Małachowskiego, Jmci PP Niewiarowskich, kościoła trzcianańskiego i szpitalnych, gdzie podjechawszy polem otwartym drogą kamienistą, zgórzystą, twardą pół ćwierci mile pod lasem brzozowy, osinowy i chojnowy, który przejechawszy kilkadziesiąt kroków na pole otwarte drogą równą, twardą, wieś Niewiarowo JP Niewiarowskiego, półtorej ćwierci mile, którą pomijając niedaleko Sadny Dworék, groblą złą, kamienistą i niewygodną, około stawku mostkiem niewielkim przy samym młynie, gdzie wyjeżdżając w pole otwarte w lewą rękę porzuca się dróżka do wioski bliskiej Kuczyna szlacheckiej, o pół ćwierci mile będącej, w prawo zaś kręto porzuca się dróżka do wioski szlacheckiej, o kilkaset kroków będącej, prosto zaś środkiem samym wyjeżdżając na pagórek widać wioskę Czokołdy i wioskę Zalesie o pół ćwierci mile, gdzie przejechawszy drogą kamienistą ćwierć mile, chrosty olszowe i osinowe tak w prawą jako lewą stronę na kilkadziesiąt kroków wprzec, wzdłuż na wielkie ćwierć mile, między którymi strumyczek ciekący nazwiskiem Boguszewka, szczupły, wynikający przy wiosce Kuczynie z gaju olszowego, a kończy się w tychże samych chrostach, gdzie podjechawszy ćwierć mile polem otwartym drogą kamieni-

stą, zgórzystą, zostawując po lewej stronie małej szczupłości borek chojnowy, wieś Magnusy i Dziekonie, z której wyjeżdżając, brodek kamienisty, błotnisty i strumyk nazwiskiem Mościsko: tamże poczynający się a płynący przy wsi gajem olszowym wpada do rzeczki Neresli, o ćwierć mile wielką, gdzie wyjeżdżając z wioski w pole otwarte drogą piaszczystą na pagórek a zostawując po prawej stronie i lewej borek chojnowy małej szczupłości, który pominawszy a przejechawszy drogą kamienistą złą, ciasną i niewygodną pół ćwierci mile małe, borek chojnowy małej szczupłości po prawej stronie tuż pod wioską, gdzie spuszczać się z pagórka strumyczek ciekący przez wioskę Konopczyń nazwiskiem Rutkowska biorący z pół swój początek tamże niedaleko, a kończący się o ćwierć mili na stronie prawej wioski Rusakow na bielach błotnistych Stawu Czechowskiego, gdzie pomijając wioskę Konopczyń JW Małachowskiego o kilkanaście kroków i przejeżdżając poprzeczną drogą od Knyszyna do Goniądza idącą, a biorąc na pagórek, w prawą stronę rzuca się droga do wioski Rusakow JW Małachowskiego ćwierć mile będącej, w lewą zaś polem otwartym drogą kamienistą i błotnistą pół ćwierci mile do wioski Przytulanki, z której wyjeżdżając około karczmy z pagórka na borek błotnisty i strumyk początek swój biorący we wsi Mońkach szlacheckiej, w parafii goniądzkiej, o ćwierć mile wielkie, ciągnący się przy wsi Przytulance i Rusakach do Stawu Czechowskiego o wschodu ku południowi, z którego podjechawszy pół ćwierci mile polem otwartym na pagórek, kończy się parafia trzcianańska, a zaczyna się kalinowska, z którego widać o ćwierć mile Dudki wioskę i Sikory.

[74]

9. Droga do Burzyna kościoła parafialnego graniczącego, na zachodzie zimowym przez rzekę Biebrzę, poczynawszy od kościoła parafialnego trzcianańskiego, gdzie przejechawszy kilkaset kroków, wieś Zubole, za którą o kilkaset kroków zaczyna się puszcza nazwiskiem Leśnictwo Goniądzkie, w prawą stronę JW Małachowskiego, tamże i kościoła trzcianańskiego, a podjechawszy ćwierć mile w lewą stronę JO Krakowskiej, której puszczy wraz z lasem czarnym do łąk błotnistych na mile małą, wzdłuż jako wyżej numero 6to. Łąkami otwartymi na drugą milę do rzeki Biebrza, drogą zimową, rozgraniczającej parafię trzcianańską od burzyńskiej i tu się kończy parafia trzcianańska, a zaczyna się parafia burzyńska, gdzie widać wieś Brzostowo za rzeką.

[75]

10. Droga do Radziłowa, gdzie jest kościół parafialny graniczący, na samym zachodzie letnim, za rzeką Biebrzą, o pół mile wielkie, gdzie podjechawszy od kościoła parafialnego trzcianańskiego o kilka set kroków wieś Zubole, też samo o kilkaset kroków polem podjechawszy, zwraca się droga kręto w prawą stronę na puszcze, gdzie przejechawszy drogą złą, kamienistą, błotnistą i piaszczystą trzy ćwierci mile do stawu kościoła trzcianańskiego parafialnego, około którego kręto zwraca się w prawą stronę, gdzie podjechawszy pół ćwierci mili małe, młyn Dobarz kościoła trzcianańskiego, od którego przez mostek przejechawszy drogą złą piaszczystą, błotnistą, korzenistą toż samą puszcza, Budy Dobar-

skie, ćwierć mile wielkie, od których droga zimowa prosto na las czarny błotnisty i łąki zarosłe błotniste, które przeszedłszy pół mili małe, rzeka Biebrza rozgraniczająca parafię trzciańską od radziłowskiej, za którą w ćwierć mile wieś Okrasin w województwie mazowieckim.

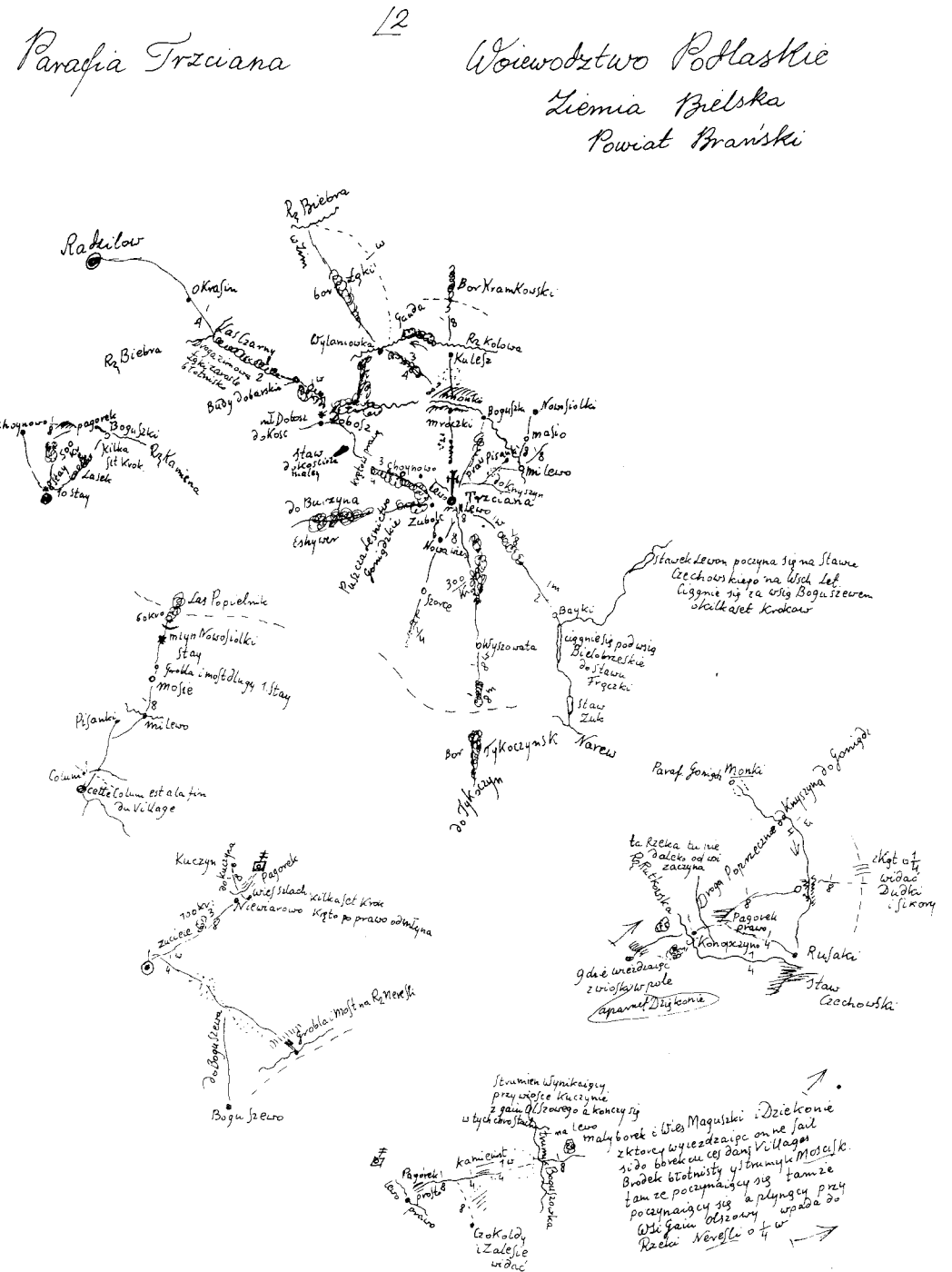
11. Droga z pod Trzcianej do kościoła dekanatu augustowskiego leżącego na północ ku wschodowi letniemu, o mil dwanaście, błotnista, kamienista, kręta, piaszczysta, zgórzysta, miejscami przewozy i mosty, miejscami puszcze i lasy, miejscami pola otwarte. Zimową zaś drogą jadąc prosto przez łąki błotniste mil sześć.

Parafia trzciańska cała ze wszystkimi wioskami i miejscami jest położona w województwie podlaskim, ziemi bielskiej, powiecie brańskim, oprócz rzeki Biebrzy rozgraniczającej od województwa mazowieckiego i podlaskiego, począwszy od samego południa przez zachód zimowy i letni, ku północy, jako się wyżej o tym namieniło.

Takowe opisanie parafii mojej podpisem ręki własnej stwierdzam

X Baykowski
Plebani Trzciański

[wkładka wklejona między k. 58 i 59 opisu ze szkicem parafii trzciańskiej]

[mała karta z nr 1 wklejona między s. 60 i 61 opisu, zapisana dwustronnie]

Parafia Trzciana

[1]

Województwo Podlaskie
Ziemia Bielska
Powiat Brański

[z lewej strony od góry do dołu karty wykaz miejscowości z podaniem ich położenia
– por. opis parafii w punkcie 1]

Boguszewo Rozwadowo

- 6 Boguszewo 1. ^m pod wsch. zim. o kilka set kroków tamże dworek
- 60 Bayki 1 ^m wsch. zim. i połd. – Zalesie stara wieś Bayki
- 19 Boguszki 1/2 ^w północ ku wsch.
 - Budy Doborskie 1 ^w pod sam zach. let.
 - Budy Łapiwoły 1/2 [między] połd. i zach. zim.
- 23 Choynowo Szlacheckie 1/4 zach. sam letni
 - Czokołdy 3/4 pod wsch. zim.
- 27 Dziękonie 1. pod sam wsch. let. Dziękunie Przym
 - Doborz 1. pod sam zach. let.
- 33 Kulesze 1. sam północ Kulesze Koszowka
- 18 Kołodzieża 1 ^m wsch. let. – Kołodzieże Znoski i Romeyki
- 24 Kuczyno 1. wsch. let.
 - 5 Konopczyno 1. wsch. let. do star. kniszyn.
 - 7 Lewonie 1. ^w wsch. zim. star. knysz. Lewonce
 - Mrocзки 1/2 w północ (1/2 mier.)
 - 9 Masie 1 ^m [między] północ i wsch. let.
 - 12 Meyły 1 ^m [między] północ i wsch. let.
 - 22 Milewo 1/2 ^m [między] północ i wsch. let.
 - Moniuszki 1. wsch. let.
 - 14 Magnusy 1. wsch. let.
 - 16 Niewiarowo 1/2 wsch. let. Niewiarowo Tatarczyzna
 - 2 Nowosiołki 1 ^m [między] wsch. let. i północ
 - 41 Nowawieś i Dwór o kilka set krok. 1/4 ^m [między] połud. i zach. zim.
 - 20 Pisanki 1/2 ^m [między] północ i wsch. let.
 - 24 Przytulanka 1 1/2 ^w wsch. let. do starost. Knyszyn
 - 38 Szorce 3/4 [między] połud. i zach. zim. Sorce Cibarzewo
 - Smugi Kroleskie 1. północ
 - Smugi Szlacheckie 1 1/2 wsch. let.
 - 6 Rusaki 1 1/2 ^w wsch. let. do star. Kniszy[n]
 - 9 Wilamowka 1 ^w północ ku zach. let.
 - 3 Woyszki dwór 1. od północ na wsch. let.
 - 37 Wiszowata 1. połud.

– Znoski 1. wsch. let.

23 Zucielu i szpital na 500 od kościoła na wsch. Zusciele

18 Zubole na zach. zim. 500 Zobule do Trzecianny albo osobna st. 26

35 Trzecianna

Dekanat Augustowski

[z prawej strony u dołu karty zapis dotyczący kościołów i miast sąsiednich – por.
opis parafii w punktach 2, 3 i 4]

Goniądz 2^w [między] półn. i wsch. let.

Kalinowka 2. wsch. let.

Knyszyn 2. wsch. zim.

Bielsk. Dek.

Dioces Luckiej Tykocin 2. połud.

en Mazowie Burzyn 2 1/2 ^w zach. zim.

i tu Radziłów 2 ^w zach. let.

zim. 5^h Białystok 5. wsch. zim.

zim. 10 Bielsk 10 ^w wsch. zim. i połd.

zim. 10 Bransk 8 połud.

[na odwrocie tej karty dalszy wyciąg tekstu z opisu parafii trzcianskiej – por. opis
parafii w punktach 5 i 6]

Jezior czystych oprócz jeziora nad Rz Biebrzą zarosłych, z tejeż wynikających
i wpadających.

Jeziorko Gogol na kilka set kroków długi i szer.

_____ Orła _____

_____ Dąbrowka _____

_____ Białe dług. staj 10. miejscem czyste miejscem błot. i zarosłe wprzec na
kilkadziesiąt krok.

_____ Nurczaste, stara rzeka i Kazułowicz [?] błotniste wedle siebie leżące,
wzdłuż mające w sobie po staj 2. wprzec po staju 1.

_____ Milewyszczyc błotniste i zarosłe wzdłuż kilka 10 kr. wprzec to samo. Le-
żące od kościoła między zach. let. i półn. o mil 2 ^w.

Bagien i błot znacz. nie masz.

Stawek na Rz. Neresła małej i szczupłej naz. Lewor poczynający się z Stawu **Cze-
chowskiego** na wsch. letni ciągnie się za wsią Boguszewem o kilka 100 kro-
ków pod wsch. zim.

– na tejeż samej Rz. Neresły między wsią **Bayki** od wsch. zim. i połd. Ciągnie
się pod wioską Białobrzeskie do stawku na tejeż Rz będącego nazwiskiem

Fraćzki od południa ku zach. zim., dalej ciągnie się do stawku nazw. **Żuk**, od którego wpadłszy w Narew Rz. koniec swój bierze pod zach. zim. mil 2 mierne.

– przy folwarku Nowa wieś ze strugi wynikającej błotnistej i zarosły i na lasy rozlewający się między połud. i zach. zim. o 1/8

Staw **Dobosz** do kościoła należ. rozległości dalej tak wdłuż jako i wszereż, lecz cały zarosły kępami lasem i trzciną na rzeczkach Gauda i Kamianka z wiosny ciekących na lato wysychających, przy którym mostów dwa /leży na zach. let. 1.

Stawek na Smugach **Kuleskich**²⁰⁶ na Rz. Koszewka bardzo małej i szczupły na północ 1.

– przy folwarku Nowosiołki na tejże Rz. naz. Kosowka, szczupły i mały /między półn. i wsch. let. 1.

– przy folwarku Niewiarowo szczup. i mały z ciekących wód z pod gór między wsch. let. i zim. 1/2^w.

Lasu z łąkami błotnistymi do rzeki Biebrza w parafii mała co nie na równie z otwartym polem. Znajduje się począwszy od Rz. **Neresli** leżącej między wsią **Wiszowatemi** i **Baykami**, od Wiszowatych na 15 staj na połd. a ciągnącego się przez zach. zim. i let. aż do północy około wioski **Nowawieś Choynowo Mroczyki Kulesze**, którego wprzec miejscem na małą, miejscem na wielką milę, a z łąkami błotnistymi nad rzeką Biebrzą leżącymi na 2 mile, gdzie rozgranicza województwo podlaskie od mazowieckiego i paraf. trzcińskiej od burzynskiej, za Rz. Biebrzą o 1/2 leżącą na zach. zim. Długość tegoż lasu na mil 3 il y a des endroit dans ce foret au il n'y a que de Buisson.

PRZYPISY

- 1 Białobrzegi.
- 2 Straż celna w Księstwie Litewskim.
- 3 Na południu; to samo określenie położenia podano dla leżącej również na południu wsi Obuchowizna, ale też na połud.-wsch. Kolnicy.
- 4 Gliniski.
- 5 Komaszówka.
- 6 Wschodem zimowym; podobnie dla miejscowości wymienionych niżej, a leżących również na południowym wschodzie.
- 7 Osowy Grąd [Ogród].
- 8 Ponizie.
- 9 Sajenek nad jez. Sajenek [?]
- 10 Turówka.
- 11 Na południowym zachodzie; podobne położenie Żarnowa.
- 12 Wojciech, między jez. Białym i stawem Wojciech.
- 13 Żarnowo.
- 14 Wschód zimowy.
- 15 Krasnybór.
- 16 Bargłów Kościelny.
- 17 Janówka.
- 18 Wigry.
- 19 Rzeka Biebrza.
- 20 Goniądz leży na południowym zachodzie.
- 21 Rajgród, miasto sądów miejskich opartych na prawie magdeburskim. Magdeburgia lub Majdeburia to potoczna nazwa tych sądów, zob. Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska*, t. 2. Warszawa 1958, s. 176.
- 22 Zachód zimowy.
- 23 Wschód zimowy.
- 24 Wschód zimowy.
- 25 Jez. Białe ciągnie się na wschód od jez. Necko.
- 26 Wymienione tu trzy jeziora leżą na północ od Augustowa, ale ciągną się z kierunku zachodniego [Necko] na wschód [Studzieniczna].
- 27 Rzeka Netta, prawy dopływ Biebrzy, wypływa z jez. Necko na północ od Augustowa i płynie na południe. Określenie „na wschód” dotyczyć może tylko małego odcinka rzeki w pobliżu Augustowa, albo błąd kierunku wynika z błędnego wcześniej określenia położenia Goniądza.
- 28 Rzeka Szczeberka, dopływ Rospudy.
- 29 Krasnybór leży na południowym wschodzie. W punkcie 2 opisu parafii podano kierunek prawidłowy, w opisie drogi natomiast wschód letni, czyli północny może oznaczać tylko początek drogi prowadzącej przez most na Netcie (por. niżej droga do Wigier), stąd i błąd położenia zarówno Studzienicznej, jak i Krasnego Boru na szkicu parafii (trakt grodzieński).
- 30 Zamiast słowa „między” w tekście wyciągów kartograficznych użyto znaku graficznego.
- 31 Długość w milach drogi zimowej i letniej z Augustowa do Gliniszek: zimą pół mili, latem zaś 1 mila.
- 32 1^m. – literka „m” wyjątkowo w tym miejscu oznacza milę mierną (średnią), a nie jak w większości skrótów małą.
- 33 Liczba godzin jazdy z Augustowa do Goniądza w lecie i zimą.
- 34 Droga w milach latem i zimą również z Augustowa do Goniądza.
- 35 Bargłów Kościelny.
- 36 Bargłów Dworny.
- 37 Bargłówka.
- 38 Brzozówka.
- 39 Stara Kamionka.

- 40 Lipówka.
- 41 Nowiny Bargłowskie.
- 42 Orzechówka.
- 43 Stare Rudki.
- 44 Stare Tajno.
- 45 Wólka Karwowska.
- 46 Kroszówka.
- 47 Janówka.
- 48 Rajgród.
- 49 Zachód zimowy; jest to jedyny w tym opisie parafii błąd położenia miejscowości. Wynika zapewne z kierunku drogi prowadzącej do Rajgrodu początkowo na północny zachód w kierunku Pomian, a następnie na południe przez Solistówkę do Rajgrodu, por. opis drogi w punkcie 2.
- 50 Dodatkowe oznaczenia kartografa określające przynależność niektórych miejscowości poniżej, czego nie ma w opisie parafii.
- 51 Na samą północ.
- 52 Borsukówka.
- 53 Dobrzyniewo Kościelne.
- 54 Dziś w tym położeniu Dobrzyniewo Folwark.
- 55 Dobrzyniewo Duże.
- 56 Jaworówka.
- 57 Dziś w tym położeniu Krasne Małe, Krasne Stare i Krasne Folwarszne.
- 58 Część miasta Dobrzyniewo Kościelne.
- 59 Koziniące.
- 60 Kulikówka leży na północ od Dobrzyniewa.
- 61 Nowosiółki leżą na północnym, ale zachodzie nie wschodzie.
- 62 Zupełnie błędne określenie kierunku położenia, ponieważ Obrubniki leżą na północy, a nie na południowym wschodzie. Tymczasem niżej prawidłowo określił pleban położenie Szacił (na północy za Obrubnikami).
- 63 Na samym letnim zachodzie.
- 64 Szaciły.
- 65 Wasilków.
- 66 Fasty.
- 67 Jasionówka.
- 68 Goniądz leży na północnym wschodzie od Dobrzyniewa.
- 69 Uwaga kartografa, że Tykocin leży w diecezji łuckiej.
- 70 Stare Dolistowo.
- 71 Dzięciołowo.
- 72 Jasionowo.
- 73 Jatwież Wielka.
- 74 Jatwież Mała.
- 75 Zarówno Jatwież Mała, jak i Wielka leżą na wschód od Dolistowa, na wschód zimowy natomiast od wsi Zabiele, por. opis drogi do Karpowicz (punkt 8 droga 2).
- 76 Dokładniejszy kierunek położenia zarówno Jaświł, jak i wymienionych wyżej wsi Jaświły i Jadeszki podał pleban w opisie drogi z Dolistowa do Kalinówki (między południem i wschodem zimowym).
- 77 Kopytkowo, podobnie niżej wymienione Polkowo leżą na północ od Dolistowa, podany kierunek północno-wschodni oznacza więc nie położenie tych miejscowości, ale drogę wodną.
- 78 Nazwa nie istnieje.
- 79 Nazwa nie istnieje.
- 80 Nazwa nie istnieje.
- 81 Smogorówka Dolistowska.
- 82 Wroceń.
- 83 Na zachód zimowy.
- 84 Chodorówka Poświętne.

- 85 Kalinówka Kościelna.
- 86 Na północny zachód.
- 87 Rzeka Biebrza.
- 88 Rzeka Brzozówka.
- 89 Wieś Rutkowskie w parafii goniądzkiej.
- 90 Dopisek kartografa dotyczący brzmienia nazwy miejscowości, ale i ta nazwa dziś nie istnieje.
- 91 Skrót z opisu parafii określenia plebana „zachód półletni”.
- 92 Dopisek kartografa „1/4” wynika z różnicy w odległości wsi Zabiele od Dolistowa podanej w punkcie 1 i przy opisie drogi w punkcie 8, droga 2.
- 93 Nazwa nie istnieje.
- 94 Białosuknia.
- 95 Nie istnieje; dziś o tej nazwie jest część wsi Boguszewo w parafii trzciańskiej.
- 96 Dzieżki.
- 97 Sobieszczki.
- 98 Kramkówka Mała.
- 99 Kramkówka Wielka.
- 100 Koleśniki.
- 101 Chyba błąd kopisty, chodzi o Potoczynę, por. niżej.
- 102 Mońki.
- 103 Dziś miejscowości o tej nazwie nie ma, ale kierunek położenia jest błędny, ponieważ i Łupichy i Rutkowskie leżą na południowy wschód od Goniądza, a nie jak podano na południowym zachodzie.
- 104 Ołdaki, por. też wyciąg kartografa.
- 105 Puszary.
- 106 Nazwa dziś nie istnieje.
- 107 Romejki.
- 108 Rutkowskie Duże.
- 109 Dziś nie istnieje.
- 110 Dziś nie istnieje.
- 111 Smogorówka Goniądzka.
- 112 Por. przypis 97, chodzi o tę samą wieś Sobieszczki.
- 113 Szpakowo.
- 114 Świerzbienie.
- 115 Wojtówstwo, na mapie natomiast Wojtostwo.
- 116 Dziś nie istnieje.
- 117 Dziś nie istnieje.
- 118 Białaszewo.
- 119 Dolistowo.
- 120 Kalinówka Kościelna.
- 121 Szczuczyn.
- 122 Błąd kopisty, chodzi o rzekę Biebrzę.
- 123 Winno być „zachód”, co wynika z dalszego opisu drogi i wymienionych miejscowości.
- 124 Między.
- 125 Dziś Jasionówka. W opisie parafii pleban używa nazwy i Jesionówka i Jasionówka, na karcie ze szkicem w nazwie parafii widać poprawkę litery „e” na „a”, na samym rysunku widnieje Jesionówka, natomiast na szkicu całego dekanatu augustowskiego Jasionówka.
- 126 Na południowy wschód.
- 127 Dziś nazwa nie istnieje.
- 128 Jasionóweczka.
- 129 Kamionka.
- 130 W parafii korycińskiej dekanatu knyszynskiego w podobnym położeniu w opisie drogi z Korycina do Jasionówki jest wymieniony także młyn Kruczek należący niegdyś do podkomorzyny nurskiej, por. *Opisy parafii dekanatu knyszynskiego z 1784 r.*, oprac. Wiesława Wernerowa, „Studia Podlaskie” t. 1, Białystok 1990.

- 131 Pawelce, część wsi Kasionówka.
132 Knyszyn leży na południowym zachodzie od Jasionówki.
133 Por. przypis 21.
134 Killkaset kroków.
135 Opis parafii odbiegający od schematu 9-punktowej ankiety, zawarty bowiem tylko w dwóch punktach.
136 Rzeka Brzozówka, dopływ Biebrzy.
137 Dalej w opisie nazwa Jasionowo, ale też Jesionowo, dziś Jasionowo.
138 Dębowo.
139 Jatwież Wielka i Jatwież Mała.
140 Dzieńciołowo.
141 Dwugły.
142 Ostrówek.
143 Grymiaczki (na mapie: Hrymiaczki).
144 Suchowola.
145 Głęboczyzna.
146 Chodorówka Stara.
147 Poświętne.
148 Żuchowo.
149 Dolistowo.
150 Zachodu zimowego.
151 Chodorówka Kościelna, dziś Poświętne, leży na wschodzie zimowym (południowym) od Karpowicz. Wyżej nieco w tekście opisu parafii w punkcie 1 położenie kościoła chodorowskiego określono prawidłowo – na południe od Suchowoli. Ale sama Suchowola ma kierunek południkowy i wprawdzie „po wschodzie letnim zaczyna się” jak pisze pleban, ale ciągnie dalej na południe, stąd błędne położenie Chodorówki od Karpowicz. Biorąc za podstawę do szkicu parafii opis drogi do Suchowoli i dalej Chodorówki, kartograf umieścił błędnie obydwie miejscowości, na drodze do Grodna. To samo na szkicu całego dekanatu augustowskiego, ale podobnie na szkicu dekanatu knyszyńskiego Chodorówka umiejscowiona jest na północy wschód od Karpowicz, choć w opisie parafii chodorowskiej w tymże dekanacie położenie Chodorówki od Karpowicz jest prawidłowe, por. Studia Podlaskie t. 1, 1990, s. ...
152 Zachodzie zimowym; por. też szkic parafii, gdzie poprawiono określenie plebana, bo skoro Goniądz leży „z południa” to nie może być również „przy samym zachodzie letnim”.
153 Skrót oznacza określenie plebana „sam półdzień” czyli południe.
154 Nazwa dziś nie istnieje.
155 Nazwa dziś nie istnieje.
156 Czarna Wieś.
157 Danowo.
158 W tym położeniu leżą dziś Judziki.
159 Tobyłka.
160 Na wschodzie; poniżej ten sam błąd położenia jeziora Kroszewo.
161 Kosówka leży na południowym zachodzie.
162 Łazarze.
163 Łabętnik leży na północnym wschodzie w pobliżu Popowa i Pomiń.
164 Zupełnie błędne określenie położenia lub błąd kopisty; Przestrzele leżą na zachodzie, winno być między zachodem letnim a zimowym.
165 Rajgród.
166 Nazwa dziś nie istnieje.
167 Nazwa dziś nie istnieje.
168 Rydzewo leży na południowym zachodzie, zupełnie więc niezrozumiałe określenie plebana.
169 Rumiejki.
170 Skrodzkie.
171 Dziś w tym położeniu Solistówka, por. też zapis Perthéesa.
172 Nazwa dziś nie istnieje.
- 173 Bargłów Kościelny.
174 Na południowym zachodzie.
175 Grajewo.
176 Rzeka Łęg (Ełk), dopływ Biebrzy.
177 Łęg wypływa z jeziora o tej samej nazwie, leżącego na północny zachód od Rajgrodu i płynie na południowy wschód.
178 Niżej odsyłacz do tej nazwy, ale w brzmieniu nieco innym – Gorstwiany, toż samo na szkicu parafii.
179 Ełk (niem. Lyck).
180 Długosze (niem. Dlugossen).
181 O 500 kroków.
182 Bajki-Zalesie, por. też zapis Perthéesa.
183 Budy.
184 Własność Izabeli z Poniatowskich Branickiej, dziś wieś nie istnieje.
185 Chojnowo.
186 Czekołdy.
187 Kołodzież.
188 Kuczyn.
189 Konopczyn.
190 Mejły.
191 Moniuszczki.
192 Magnusze, na mapie nazwa Magnuszki.
193 Dziś nie istnieje, ale nazwa ta widnieje jeszcze na mapie z 1914 roku, w pobliżu Mejł.
194 Nowa Wieś.
195 Na południu.
196 Dziś nazwa nie istnieje, w tym położeniu na mapie wieś Smugielka. W zapisie Perthéesa natomiast dwie nazwy Smugi Królewskie (lub Kuleskie) i Szlacheckie, czego nie ma w opisie parafii.
197 Nie istnieje.
198 Wilamówka.
199 Wojszki.
200 Wyszowate.
201 Chyba błąd kopisty, winno być Zucielec, zob. też zapis Perthéesa.
202 Rzeka Nereśl (Orlica).
203 Jezioro Zygmunta Augusta (Czechowskie).
204 Winno być wschód zimowy, por. szkic parafii.
205 Wieś Pisanki.
206 Por. przypis 196.